

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τρίτος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

13 Μαρτίου 1877

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΑΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΒΩΒΟΥΑΡ

Συνίεσις: 181 σελ. 145.

Περιελθόντες τὸ μεταλλεῖον παρετηρήσαμεν τὴν διάταξιν τῶν χρυσῶν φλεβῶν· δὲν διευθύνονται τακτικῶς ὡς αἱ φλέβες τοῦ χυλαζίου ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας φαίνεται ὅτι ἐρρίφθησαν ὑπὸ τὴν γῆν ὡς νήματα γιγαντιαίου ὑφάσματος ἀράχνης. Ἦσαν δὲ αἱ φλέβες αὐταὶ κοίται ρυάκων μὴ ὑπαρχόντων πλέον· ἐκεῖ εἰς τὴν σκοτεινὴν ταύτην ἄβυσσον, ὅπου ἡμεθα τεθαμμένοι ζῶντες, ἐρρέυσαν πάλαι ποτὲ ποταμίσκοι παρασύροντες χρυσόν· μετὰ ταῦτα ἐσωρεύθησαν ἐπ' αὐτῶν ἄργιλος, ἄμμος καὶ λίθοι, ἐφ' ὧν ἐρρέυσε νέος ποταμὸς καὶ ἀπέθετο νέον χρυσόν· ἐπειτα συνεσωρεύθη καὶ νέον στρώμα ὡς τὸ προλαβόν. Ἐνεκὰ τούτου ὁ χρυσοὺς κεῖται ὡς πάτωμα ἐπὶ πατώματος, ἢ πλουσιωτέρα δὲ φλέψ θὰ ὑπάρξῃ πάντοτε ἢ τοῦ ἀρχαιότερου ρυάκος. Σκάπτεται δὲ ἡ γῆ κατὰ τύχην ὅπως εὐρεθῶσι τὰ ἀρχαιότερα στρώματα, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ φρέατα φθάνουσιν εἰς βάθος πεντακοσίων ποδῶν καὶ δαπανῶνται ἑκατὸν τριάκοντα ἕως ἑκατὸν τεσσαράκοντα χιλιάδες φράγκων, ἀνευ ἀποτελέσματος, ἐνῶ διέβησαν πλησίον τῆς κοίτης δύο ἢ τρεῖς πόδας ἀπεχούσης ἀπὸ τῆς χρυσοφόρου φλεβῆς. Ὑπάρχει ἔταιρία ἀνασκάψασα οὕτω πως εἰς μάτην ἑπτὰ φρέατα κατὰ συνέχειαν. Ἀλλ' ὅταν ἅπαξ εὐρεθῇ ἡ χρυσῆ κοίτη, οἱ σωροὶ τῶν μεταλλευτῶν ἀνορύττουσιν αὐτὴν ἀνάθεκτοι, τρέχουσι κατόπιν τῆς ὡς ἂν ἤθελε νὰ τοὺς διαφύγῃ καὶ δὲν ἀφίνουσιν ἀμετάλλευτον οὔτε ἐλάχιστον τεμάχιον. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐργασίας εἶναι καὶ δύσκολον καὶ ἐνδιαφέρον· διότι ἂν ὁ ρυάξ ἐσχημάτισε δέλτα καὶ διηρέθη εἰς διαφόρους φλέβας καὶ καταρράκτας, τότε εὐκολώτατα χάνονται τὰ ἴχνη αὐτοῦ καὶ ἐντεῦθεν αἱ ἄτακτοι καὶ ἐλικοειδεῖς στοαὶ αἱ ἀναβάνουσαι δοθαὶ ἢ καταβάνουσαι ἐλικοειδῶς, πᾶσαι δὲ οὔσαι ἐσκαμμένοι ἐν τῷ ἄμμου χρυστῆς.

Ἀνέβημεν δὲ ἐνῶ ἀνεβιβάζετο καὶ μέγας σωρὸς χρυστῆς λάσπης· καθὼς δὲ μᾶς ἐβεβαίωσαν τὸ μὲν εἰσόδημα κατὰ μέσον ὄρον ἐκάστης ἐβδομάδος εἶναι ἐξήκοντα χιλιάδων φράγκων, τὰ δὲ ἕξοδα ἀναβάνουσιν ἐνίοτε καὶ μέχρι τεσσαράκοντα δύο χιλιάδων φράγκων. Ἐκεῖ δὲ πλησίον

κεῖται τὸ φρέαρ τῆς ἑταιρίας τοῦ Οὐάτερλω, οὗ τινος τὸ μὲν εἰσόδημα ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἀνέβη καὶ εἰς ἐξακοσίας ἐβδομηκοντα πέντε χιλιάδας φράγκων, τὰ δὲ ἕξοδα εἰς ἑκατὸν τεσσαράκοντα πέντε. Παρατήρησα ὅμως ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι, προχωροῦντες εἰς ἀνεύρεσιν περισσοτέρου χρυσοῦ, συνάγουσι τὸν εὐκολώτερον ἀπαντώμενον, παραβλέποντες πολὺν ἄλλον. Εἶναι ὡς θερισταὶ οἱ τινες, φοβούμενοι θύελλαν, σπεύδουσι νὰ θερίσωσι τοὺς πλουσιωτέρους σωρούς καὶ καταλείπουσιν ἀθερίστα τὰ ὀλιγώτερον πλούσια μέρη εἰς τοὺς κατόπιν ἐρχομένους σταχυολόγους.

Καὶ ἀληθῶς ἰδοὺ αὐτοὶ, τῶν ὁποίων βλέπομεν σήμερον ἑκατοντάδας εὐρωπαϊῶν, κινέζων, φερόντων τὰ ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα καὶ τρεχόντων ποτὲ μὲν εἰς μακρὰς κοιλάδας ἀνεοσυνήτους μέχρι τοῦδε, ποτὲ δὲ εἰς λοφίσκους ἐσχηματισμένους διὰ τῶν λειψάνων τῶν μεγάλων μεταλλείων, ὅπως κατορθώσωσι τινα περιουσίαν. Ἀφ' οὗ δὲ συνάξωσιν ὅ,τι νομίσωσι χρήσιμον, βάλλουσιν αὐτὸ εἰς λεκάνην ἐκ λευκοσιδήρου καὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὸ πλησιέστερον ρυάκιον ἵνα πλύνωσι τὴν χρυσὴν κόκκιν. Ἐκ τούτου δὲ, ὡς εἶπεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν μεταλλείων, κερδαίνουσι κατὰ μέσον ὄρον δώδεκα ἕως δεκαεννέα φράγκα· ἐνίοτε δὲ ἐπιζητῶν μόνος χρυσὸν εὐρίσκει εἰς ἄμμον εἰκοσάκις ἐκμεταλλευθεῖσαν ὄγκους ἐξήκοντα ἢ καὶ ἑκατὸν φράγκων. Πολλοὶ ἀγαπῶσι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐργασίας, εἰς τὸ ὅποιον σὲ δὴ ηγεῖ τὸ ἀόριστον, καὶ ὅπου ἡ ἐντελής ἀνεξαρτησία ἠδύνει τοὺς νομάδας ἐκείνους, οἵτινες κοιμῶνται ὑπὸ δένδρον ἢ ἐντὸς τινος σκοτεινοῦ σπηλαίου, ἐλπίζοντες νὰ ἀνακαλύψωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν σημαντικὸν τινα θησαυρόν.

Τοιοῦτον βίον διήγον ὅλοι οἱ ὀρυκτολόγοι κατὰ τὰ πρῶτα πέντε ἢ ἕξ ἔτη τὰ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ χρυσοῦ. Μὲ τὰς ἰδίαις αὐτῶν χεῖρας ἐκοσκίνισαν ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πεδιάδων, τὰς ὁποίας ἐπεκάλυπτε τότε τὸ ἀνεξάντλητον μέταλλον. Σχεδὸν καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυπτεν ἕκαστος ὄγκον χρυσοῦ ἄξιον λόγου. Κατ' ἐμὲ δὲ καὶ σήμερον ἐτι ὁ βίος οὗτος τῶν δασῶν, ὅσον ἐπίπονος καὶ τεταλαιπωρημένος ἦτο, μὲ ἀρέσκει πολὺ περισσώτερον τοῦ βίου τῶν δεκαεπτὰ χιλιάδων ὀρυκτολόγων, οἵτινες καταγίνονται εἰς τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν τῶν μεγάλων ἑταιριῶν. Καὶ ἀληθῶς εἶναι περιέργον νὰ

ἐνθυμηθῶμεν ὅτι εἰς τὴν Αὐστραλίαν ταύτην, ὅπου τὸ ἡμερομίσθιον εἶναι τόσον ἀκριθὲν, ὅπου ἕκαστος ζυλοῦργός καὶ ἕκαστος σιδεροῦργός κερδαίνει εὐκόλως δεκάκωπὸν ἢ εἰκοσιτρία φράγκα τὴν ἡμέραν, ὁ μεταλλευτὴς τοῦ χρυσοῦ κερδαίνει ἐνδεκά φράγκα καὶ εἰκοσιπέντε λεπτά μόνον. Τὸ ἔργον αὐτῶν πληθύνεται ἐνταῦθα ὀλιγώτερον πάντων τῶν ἄλλων. Ναι μὲν ὁ δρυκτολόγος λαμβάνει παρά τῆς ἑταιρίας γῆν πλησίον εἰς τὸ μεταλλεῖον ἵνα κατασκευάσῃ οἰκίαν καὶ καλλιεργήσῃ κήπον, καὶ ἐν περιστάσει ἀσθενείας ἢ δυστυχίης ἢ οἰκονομίας αὐτοῦ διατηρεῖται δι' ἐξόδων τῶν κυρίων του· ἀλλὰ ἐνῶ ὁ μεμονωμένος ἐρευνητὴς ἀπολαμβάνει μόνος τὰ τριάκοντα φράγκα τὰ ὅποια ἀξίζει τὸ παρ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθὲν τεμάχιον, ὁ ὑπομίσθιος μεταλλευτὴς δὲ κερμαίνει πολλάκις τὴν τρομερὰν βάσανον, ἣτις προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψιν χρυσοῦ τιμωμένου ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν πενήκοντα χιλιάδας φράγκων.

Ἐπάρχει δὲ καὶ τρίτον εἶδος δρυκτολόγων συγκαίμενον ἐκ πέντε ἢ ἑξ ἀνθρώπων συνεταιριζομένων καὶ πλυνόντων πρὸς κοινὸν ὄφελος τὴν ἄμμοον τῶν κοιλάδων. Καθ' ἃ δὲ ἐθεοδώσαν ἡμεῖς, ἐκέρδαινε ἀρκετὰ καὶ πολλάκις τετρακόσιζ φράγκα τὴν ἐβδομάδα ἕκαστος αὐτῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν διαφόρων τούτων εἰδῶν τῆς ἐκμεταλλεύσεως προέκυψεν ἀπὸ τοῦ 1874 ἔτους ἢ τεραστία ποσότης τῶν τριῶν χιλιάδων ἑκατομμυρίων καὶ δεκάσιων ἑκατομμυρίων φράγκων, καὶ πολλοὶ εὐτυχεῖς θνητοὶ ἀνεκάλυψαν ἐπέκεινα τῶν ἑκατῶν καὶ διακοσίων χιλιάδων φράγκων διὰ μιᾶς. Ἰδοὺ τὰ ὀνόματα καὶ ἡ ἀξία τινῶν περιωμύμων ὄγκων:

- Ο Sarc Sands... 280,000 φράγκων
- Ο Welcome... 268,000 »
- Ο Blanche Barkly... 484,000 »

Ὁγκος χρυσοῦ εὑρεθείς ὑπὸ ἐγγωρίου παιδὸς μεταξὺ τῶν λειψάνων μεγάλου μεταλλείου 422,000.

Εἶδον μετὰ ταῦτα σημειώσιν ἑκατὸν πενήκοντα ὄγκων ἀξίας δέκα ἕως ὀγδοήκοντα χιλιάδων φράγκων, καὶ εἶτα ἄλλην μέχρις ἐννεήκοντα ὄγκῶ, ἀποτελούντων ἐν ὅλοις 3,624,000 φράγκων.

Κατ' ὀρθὸν λόγον ἡ κυβέρνησις ἀνεκηρύχθη ἰδιοκτητὴς τῆς γῆς. Κατ' ἀρχὰς εἶχε παρχωρήσει εἰς ἕκαστον δρυκτολόγον ἐπιφάνειαν ὄγκῶ τετραγωνικῶν ποδῶν, ὅπου ἐπέτρεψε νὰ σκάπτωσι δίδοντες τριάκοντα ἑπτὰ φράγκα καὶ πενήκοντα λεπτὰ κατὰ μῆνα· ἐπέβαλε δὲ καὶ φόρον τεσσάρων φράγκων καὶ τεσσαράκοντα λεπτῶν δι' ἕκάστην οὐγγίαν χρυσοῦ (100 φρ.) ἐξερχομένην ἀπὸ τὴν ἀποικίαν. Κατὰ τοὺς πρώτους ἐκεῖνους χρόνους, ὅτε φάλαγγες δρυκτολόγων νεωστὶ ἐλθοῦσαι περιέτρεχον τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἡ κυβέρνησις ἠγωνίσθη νὰ τηρήσῃ τὴν

τάξιν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσε πάντοτε ἀνευ αἰματοχυσίας. Πολυάριθμα ἀποσπάσματα ἐρίπων, ἀξιολόγως ἐκπληροῦντα τὴν ἀστυνομίαν, ὀργανισθέντα, ἐπεθεώρουν τοὺς ἀγρούς εἰς τοὺς ὁποίους εἰργάζοντο οἱ μεταλλευταί, καὶ κατὰ πάσας δύο ἡμέρας ἐβλεπον τὴν ἐγγράφον ἄδειαν ἐνδὸς ἑκάστου· οἱ δὲ ὑποπίπτοντες εἰς ἐγκλήματα ἐτιμωροῦντο μὲ φυλακὴν καὶ μὲ πρόστιμον χιλίων φράγκων.

Σήμερον δὲ ἀρκοῦσιν ἑξ φράγκα καὶ εἰκοσιπέντε λεπτὰ κατ' ἔτος ὅπως εἶναι ἀσφαλῆς ἢ ἰδιοκτησία ἑκάστου ἐναντίον πάσης ἀνόμου ἐπιχειρήσεως. Ὁ ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς φόρος ἤλαττώθη εἰς δύο φράγκα περίπου ἀνὰ πᾶσαν οὐγγίαν χρυσοῦ καὶ τὸ προσηχὲς ἔτος θέλει καταργηθῆ ἑξ ὀλοκλήρου.

Ὅθεν μεγάλη οικονομικὴ ἐπανάστασις ἐγένετο, οἱ φόροι οὐδετεροῦνται καὶ ἡ ἀληθῶς παραγωγικὴ ἐργασία μετέβη ἀπὸ τῶν ἰδιωτῶν εἰς τὰς μεγάλας ἑταιρίας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κυβέρνησις ἐνοικιάζει πολυετῶς γαίας· πάντες δὲ ζητοῦσιν ἀπὸ τῆς ἐπικρατείας προστασίαν καὶ ἐλεγχον.

Δικαστήρια μεταλλείων ὑπάρχουσι πανταχοῦ· οἱ δικασταὶ ὀνομάζονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐν Ἑσπετίον, συγκαίμενον ἐκ δέκα μελῶν, ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἐγγεγραμμένων μεταλλουργῶν· ὅθεν σήμερον τὰ πάντα γίνονται ἐν τάξει καὶ ὅ,τι πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ἐθεωρεῖτο μανία, ἐκτελεῖται σήμερον ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς τάξεως. Μόνη ἡ κερδοσκοπία ἐτήρησε τὰς παρατόλους ἐνεργείας τῆς. Ἰδοὺ καὶ ἕτερον μεταλλουργεῖον, τὸ καλούμενον *Oubarna*, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρέθησαν τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἑξ χιλιάδες οὐγγίαι χρυσοῦ ἢ ἐξήκοντα χιλιάδες φράγκων ἐντὸς περιφέρειας ἑπτὰ μέτρων κυβικῶν.

Μετὰ τὴν περιήγησιν ἡμῶν ταύτην εἰς Βαλλαρὰ θὰ μεταβῶμεν τὴν 25 εἰς Γιλδγκ, μικρὸν καὶ ὠραῖον λιμὲνα ὅπου, ὡς λέγουσι, θὰ εὐρωμεν οὐχὶ χρυσὸν, ἀλλὰ ἀργῆμα. Πρὸ παντὸς ἄλλου θὰ κυνηγήσωμεν μυριάδας ψύλλων, οἵτινες καταδιώκουσι λυσσῶντες ἡμᾶς. Τὸ κοινωνικὸν τοῦτο ζῶον εἶναι βεβαίως ἀφθονώτατον εἰς τὸ πέμπτον μέρος τῆς γῆς. Τὴν 26 μεταβαίνομεν ἀπὸ πρωίας εἰς Βάρων Παρκ, ἀπέραντον κτῆμα κατὰ τὰ πέριξ τῆς πόλεως, ὅπου φονεύονται ψιττακοὶ καὶ λαγωοί. Ὁ ἰδιοκτήτης κ. Ὄστὲν συνέλαβε πρὸ δέκα ἐτῶν τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν νὰ μεταφέρῃ τοὺς τελευταίους τούτους εἰς Ἀγγλίαν, οἵτινες ἐγέννησαν τοσοῦτους ἀπογόνους, ὥστε ὁ κύριος αὐτῶν θὰ εἶδε σήμερον πολλὸν χρυσὸν ἵνα ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῶν καταστροφῶν τῶν ζῶων τούτων τὸ ἀπέραντον κτῆμά του. Ἰδοὺ ὁποῖον ὑπάρχει τὸ κτῆμα ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος πρὸ εἰκοσίων ἐννέα ἐτῶν ἤλθεν ἐνταῦθα ἀνυπόδητος.

Ἦκουσα εὐχαρίστως τὸν καλὸν αὐτὸν γέροντα διηγούμενον τὴν ἱστορίαν του. Ἐκατόκιχσε μετὰ τῶν ἀγρίων, ἐν μέσῳ πολλῶν χλοερῶν λό-

φῶν, ἀπέκρουε διὰ τοῦ πυροβόλου του τοὺς μαύρους ὡς καὶ τὰ ζῶα ἅτινα προσέβαλον αὐτὸν ἐνῶ ἐφύλαττε τὰ πρόβατά του, καὶ εἶδε μετὰ πολλῆς ταχύτητος αὐξανόμενον τὸ ποίμνιόν του εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε μετὰ ἑξ ἔτη ἐξήτησεν ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ κτῆμά του ἐναντίον τῆς εἰσβολῆς νέων ἐποίκων· καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἑκατομμυριούχου τούτου. Μετὰ ταῦτα ἡ κυβέρνησις ἐνοικίασεν εἰς αὐτὸν ἐπὶ δεκαπεντατίαν τὰς τριάκοντα χιλιάδας τῶν στρεμμάτων τούτων, πρὸς ἑν φράγκον καὶ εἰκοσιπέντε λεπτὰ τὸ στρέμμα. Τὰ πρόβατά του, τὰ ὅποια εὐδοκίμουσιν ὅπως καὶ οἱ λαγωοὶ του, ἔδωκαν εἰς αὐτὸν 3,000,000 φράγκων ἐντὸς τριῶν ἐτῶν· ὅθεν ἠγόρασε τὸ κτῆμα τοῦτο ἀντὶ 750,000 φράγκων, καὶ σήμερον ἔχει διακοσίους εὐγενεῖς ἴππους, μέγαν ἀριθμὸν βοῶν, τῶν ὁποίων δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριθῶς τὸν ἀριθμὸν, καὶ τριάκοντα ἑπτὰ χιλιάδας προβάτων. Πάντα δὲ τὰ ζῶα ταῦτα περιφέρονται εἰς ἀπεράντους ἀγρούς, σκιαζομένους ὑπὸ δένδρων φερόντων κόμμι ἐρυθρὸν καὶ κόμμι οὐρανόχρον.

N.

Εἴρηται συνέλξει.

Η ΕΝ ΤΡΟΙΖΗΝΙ ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως ἤρξαντο τὴν 19 Μαρτίου 1827. Ἡ περιοχὴ ἐν ἣ συνεκροτοῦντο αἱ συνεδριάσεις, ὁ τρόπος καὶ ἂν ἐγίνοντο αἱ συσκέψεις καὶ αἱ ἀγορεύσεις, ἡ διεξαγωγὴ τῶν γραφικῶν ἐργασιῶν, ἡ δίκαια τῶν περὶ τὴν Συνέλευσιν, πάντα ταῦτα φαίνονται μοι ἄξια περιγραφῆς· διότι οἱ μὴ εὐτυχεῖσάντες νὰ ἴδωσιν ἀθλοῦσαν τὴν Ἑλλάδα, ἀδυνατοῦσι νὰ φαντασθῶσι τὰς θλίψεις, τὰς στερήσεις, τὰς κκουχίας πρὸς αἱ ἐπάλακτον οἱ ἀγωνιζόμενοι. Πολλάκις ἂν ἡ πίστις δὲν ὑπεστήριξε τὰς δυνάμεις, ἂν ἡ ἐλπίς δὲν ἐχρησάμευεν ἀντὶ ἄρτου καὶ στέγης, ἂν ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος δὲν ἐθέρμαινε αὐτοὺς γυμνῶντας ἐν ὄρα χειμῶνος ἢ δὲν περιεκάλυπτε περιπλανωμένους ἀσκαπεῖς ἐν ὄρα καύσωνος, πολλὰκις λέγω θὰ ἐφθόουν τὸν θάνατον τῶν πρὸ αὐτῶν μαρτυρησάντων.

Καὶ ἐνόσω μὲν διετρίβομεν ἐν Ἑρμιόνη, αἱ συνεδριάσεις συνεκροτοῦντο ἐντὸς προμήκους αἰθούσης, ὅπου ἐκαθήμεθα σεσωρευμένοι ἀναμίζ, δισταυρωμένους ἔχοντες τοὺς πόδας. Οἱ δὲ ῥήτορες, ὡσάκις ἤθελον ν' ἀγορεύσωσι, σταρίζοντες ὀλόκληρον τὴν προτομήν ἢ πλαγίως ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν χειρῶν ἢ κατέμπροσθεν καὶ ἐπὶ τῶν δύο, ἠγωνίζοντο πνευστιῶντες, ἂν μάλιστα ἤσαν γέροντες ἢ πολύσαρκοι, ν' ἀνεγερθῶσιν ἐπὶ τῶν ποδῶν, οἵτινες, ναρκούμενοι συνήθως ἐκ τῆς χαμηλῆς ἐκείνης κατακλίσεως, ἀνέπτυσσον περιέργως καὶ ζωηρότατα καθίστων τὰ ῥητορικὰ σήματα τοῦ προσώπου αὐτῶν. Μικαροὶ δὲ

τότε οἱ παρὰ τὸν τοῖχον καθήμενοι, ἢ ὄσοι, προνοητικώτεροι τῶν ἄλλων, ἔφερον μαγκούρας!

Ἄλλ' ἐν Τροίζηνι, ὅπου τὸ στίφος τῶν διπλασίων καὶ τριπλασίων πληρεξουσίων ἀπετέλει ὀλόκληρον φάλαγγα, περιέχουσιν καὶ στρατηγούς καὶ συνταγματάρχας καὶ χιλιάρχους καὶ λοχαγούς μαχομένους, οὐχὶ πρὸς τὸν μαχηρὰ καὶ πυρὶ ἐρημοῦντα τὴν Πελοπόννησον Ἰβραῖμ, ἢ πρὸς τὸν ἀπειλοῦντα τὴν κλεινὴν ἀκρόπολιν Κίουταχῆν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους, ποῦ αἴθουσα χωρητικὴ τοσοῦτου ἀρειμανίου πλήθους; Διότι ἐν τῇ εὐρυχωροτάτῃ οἰκίᾳ τοῦ χωριδίου κατέλυεν ὁ πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως, καὶ αὐτὴν, ὀλόκληρον ἴσως, ἐδύνατο νὰ περιλάβῃ τὸ ἐλάχιστον τῶν δωματίων τοῦ ἐν Ἀθήναις βουλευτηρίου. Ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ μετασκευασθῇ εἰς χάρον συνεδριάσεων κήπος παρακαίμενος.

Ἄλλ' ἴσως νομίση ὁ ἀνεγνώστης, ὅτι διὰ τὴν μετασκευὴν ταύτην ἐδέησε νὰ συνεννοηθῶσι τὰ ὑπουργεῖα τῶν στρατιωτικῶν, τῶν οικονομικῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν, ν' ἀνταλλαγῶσιν ἐγγράφα, νὰ ἐνομασθῶσιν ἐπιτροπαὶ ἀρχιτεκτόνων καὶ μηχανικῶν, νὰ συνταχθῶσι σχέδια καὶ προϋπολογισμοὶ καὶ νὰ ἐκδοθῶσιν ἐντάλματα· τοιαῦτη ὅμως ἐνεργεῖα ἦτο ἀγνωστος τὸν χρόνον ἐκεῖνον. (Καὶ ἡ ἀντιβασιλεῖα δὲ, ἣν τινες κατέκριναν ὡς θεμελιώσασαν τὴν σημερινὴν γραφειοκρατίαν, εἶχεν ἀπαγορεύσει διὰ διατάγματος τὴν κακωτικὴν ταύτην καὶ ἐπιζήμιον ἀθολοσχίαν.) Ὀλίγα δοκοὶ, μετακομισθεῖσαι ὑπὸ στρατιωτῶν, ἐχρησάμευσαν ἀντὶ ἐδρῶν εἰς τοὺς λογάδας τοῦ ἔθνους. Συντελέσθη δὲ ἡ διάταξις τῆς αἰθούσης ὡς ἐξῆς:

Αἱ δοκοὶ, τεθεῖσαι τετραγώνως ὅπως ἐφάπτεται κατὰ τὰς ἄκρας ἢ μιὰ τῆς ἄλλης, ἐσχημάτιζον περισχῆν, πρὸς τὸ κέντρον σχεδὸν ἢς τινος ἀνυψοῦτο εὐρύκλαδος καὶ χλοερὰ λειμωνέα. Ὁ δὲ πρόεδρος, καθήμενος ἐπὶ θρανίου ἀγροίκως κατεσκευασμένου, ἐστήριξε τὴν ῥάχιν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ αὐτῆς, ἢς οἱ εὐθαλεῖς κλώνες, ἐξαπλούμενοι ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐπέιχον τόπον πλατείας καὶ εὐώδους σκιαδῶς, ὠραιοτέρως καὶ τῶν οὐρανῶν τῶν βασιλικῶν θρόνων. Μικρὰ δὲ τράπεζα, ἀγροίκως ἐπίσης ζυλωρηγθεῖσα, ἐκείτο ἐνώπιον τοῦ προέδρου, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἔλαμπεν ὁ κώδιον τῆς εὐταξίας, ἦν ὅμως σπανίως παρεῖσθην εἰς τὸ δυσήνιον ἐκεῖνο πλήθος. Καὶ ἐκ δεξιῶν μὲν τοῦ προέδρου ἐκάθητο κατὰ γῆς διπλοπόδης ὁ γραμματεὺς τῆς Συνελεύσεως ἀναδιδῶν καὶ μελίκων χροστῖα· ἕτερος δὲ γραμματεὺς, ἰστάμενος ὄρθιος ἐξ εὐωνύμων, ἀνεγίνωσκε τὰ πρακτικά, τὰς ἀναφορὰς καὶ τὰ λοιπὰ ἐγγράφα.

Δεξιόθεν δὲ πάλιν, βήματὰ τινα μακρὰν, ἔθλασε καὶ ἐτέρη λειμωνέα, διςχιθὲ ἔχουσα τὸν κορμὸν, εἰς ὃν ἀναπηδῶν καὶ καθήμενος ὁ

γέρων Κολοκοτρώνης, τὸ μέτωπον ἔχων ἐπηρμένον καὶ σύνοφρον, τὸ ἦθος ἄκακον, τὴν φωνὴν βροντώδη, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε ἀόργητον καὶ τοὺς πόδας παλιμπλανεῖς, ἐπώπτευεν ὡς ἄλλος Ξέρξης, οὐχὶ τὴν μάχην τῆς Σαλαμίνας, ἀλλὰ τὴν ματαιόσπουδον τῆς Τροιζήνος λογομαχίαν.

Περὶ δὲ τὰς τέσσαρας πλευρὰς, ἐντὸς δάσους λειμωμένων, ὁμοιάζοντος πρὸς τὸ ἱερὸν ἄλτος, ὅπου ὁ νομοθέτης τῶν Ῥωμαίων συνδιητάτο τῇ Ἡγερίᾳ δαίμονι, ἐπάνω τῶν δοκῶν περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν, ἐκάθηντο οἱ πληρεξούσιοι, παντοειδῆς ἐνδυμα φέροντες, καὶ φουστανέλλας καὶ βράσα καὶ φραγκικά καὶ κἀνδυὰς ἀσιατικούς καὶ βράκας καὶ ἀρνακίδας ἢ καπότας. Οἱ μὲν, κατηρεῖς καὶ σιγηλοὶ, ἐμέτρουν τὰ σφαιρία τῶν κομβολογίων αὐτῶν, ἀναμετροῦντες ἴσως κατὰ διάνοιαν τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος· οἱ δὲ, συνδιαλεγόμενοι ἐντόνως, ἐπελαμβάνοντο καὶ νομοθετικῶν καὶ διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ζητημάτων, ὡς ἂν ἔζων μεταξὺ πολιτείας γαληνώσεως, ὡς ἂν μὴ κατέκλυζεν ὁ ἔχθρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄλλοι, λίαν εὐαριθμοὶ, σείοντες τὴν κεφαλὴν, ἐμαρτύρουν ὅτι ὑπὲρ πάν ἄλλο ἠσθάνοντο τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ ἔσπευδον τὸ τέλος τῶν ἀκαίρων καὶ ἐθνοβλαβῶν συζητήσεων.

Πέρα δὲ τοῦ βουλευτικοῦ περιβόλου, πρὸς τὸ στενὸν καὶ χαμακλὸν θυρίδιον, δι' οὗ καὶ οἱ βραχύτατοι εἰσέρχοντο διχοτομοῦντες τὸ σῶμα, ἀκροαταὶ τινεὶ ὄρθιοι, ἐνέκρινον ἢ κατέκρινον ἐν σιωπῇ τὰ λεγόμενα· περὶ δὲ τὸ φράγμα τοῦ κήπου οἱ στρατιῶται τοῦ φρουράρχου τῆς Συνελεύσεως Νικηταρᾶ προεστάτεον τῶν πατέρων τοῦ ἔθνους· ἢ ἀποδοκιμασία ὅμως ἢ ἡ ἐγκρίσις αὐτῶν ἐγίνετο ἐμπαντικώτερον. Καὶ ποτε ἀγορεύσκοντο τοῦ διδασκάλου Γενναδίου κατὰ τῶν τίτλων, καὶ εἰπόντος εὐτραπέλους ὅτι οὔτε ὁ Μαυροκορδάτος, οὔτε ὁ Κουντουριώτης, οὔτε ὁ Κωλέττης, οὔτε ἄλλοι τις τῶν προὔχοντων ἦσαν πυγολαμπίδες (χάριν δὲ σεμνότητος δὲν ἐπαναλαμβάνω τὰς λέξεις τοῦ ῥήτορος) ἵνα ὀνομαζώμεται ἐκλαμπρότατοι, οἱ στρατιῶται ἐπευφημήσαν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόβυσιν τῆς συνεδριάσεως διημιλλῶντο τίς νὰ προσφέρῃ καφὲν πρὸς τὸν ἀδυσώπητον ἐκείνον δημοκράτην.

Καὶ μετὰ τῶν ἀκροατῶν μία μόνη γυνὴ, ἡ ἀντιστράτηγος Μαντῶ Μαυρογένους, ἦτις, πωλήσασα τὰ ἐν Μυκόνῳ ὑπάρχοντα αὐτῆς ὄρησεν εἰς τὸ πεδίον τοῦ ἀγῶνος, φοροῦσα μέλαιναν ἐσθῆτα χρυσοπάρυφον καὶ πῖλον εὐρωπαϊκόν, οὐχὶ βεβαίως τοῦ τελευταίου τῶν Παρισίων συρμοῦ, καὶ διὰ νευμάτων αἰτουμένη τὴν ἀνάγνωσιν τῆς οὐδέποτε ἀναγνωσθείσης κατὰ τοῦ Ἰψηλάντου ἀναφορᾶς αὐτῆς, ἐφάνετο προαιωνίζουμένη τὸν χρόνον, καθ' ὃν οἱ κοινωνικοὶ τῆς Δύσεως θεσμοὶ ἔμελλε νὰ κατισχύσωσι τῆς ἀπειροκάλου ἀστρηρότητος τῆς Ἀσίας.

Καὶ τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ φυσιογνωμία τοῦ

αὐτοσχεδίου βουλευτηρίου. Ἐκεῖ, ὑπὸ τοὺς ἀειθαλεῖς καὶ ἀρωματικούς κλάδους, οἵτινες οὔτε τοῦ ἡλίου τὰς φλογερὰς ἀκτίνες, οὔτε τῶν νεφῶν τοὺς ψυχροὺς σταλαγμοὺς ἴσχυον ν' ἀντικρούσωσιν, ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς ἀγροίκου ἐκείνης τραπέζης, ὠρίσθησαν καὶ ὁ Κόχραν καὶ ὁ Τσόρτζι, οὗς ὡς σωτῆρας ὑπεδέχθημεν δακρύνοντας· ἐκεῖ ὑπεγράφη τὸ ψήφισμα δι' οὗ ἀνηγορεύθη Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ὁ Καποδίστριας καὶ ἐκείθεν καταβάντες ἄθροιοι καὶ κατηρεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ Πόρου ἀκτὴν, προεπέψαμεν τοῦ Καραϊσκάκη τὴν σκιάν, καὶ προεπέψαμεν κοπτόμενοι, διότι ἐδίδετομεν συναποθνήσκουσαν καὶ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐλευθερίαν.

Φέρε δὲ ἰδωμεν καὶ πῶς ἐγίνοντο αἱ συζητήσεις.

Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως εἶχεν ἐκλεχθῆ ἀπὸ τῆς Ἑρμιόνης ὁ Γ. Σισίνης, ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἢ μάλλον ὁ ἐγκριτότατος τῶν προσετώτων τῆς Ἡλείας, ὅστις μετερχόμενος πρὸ τοῦ ἀγῶνος τὴν ἱατρικὴν, καὶ ἕνεκα τούτου παρατριβεῖς μετὰ μεγάλων καὶ μικρῶν, ἀπέβαλε τὸν τύπον δι' οὗ διεκρίνοντο οἱ δούλοι κοτζαμπασίδες καὶ ἐφέρετο πρὸς πάντας προσηνῶς. Ἠγάπα τοὺς λογίους, συνδιελέγετο ἀσμένως μετ' αὐτῶν καὶ ἠεροῦτο μετὰ προσοχῆς· διότι, εἰ καὶ προεβήκας τὴν ἡλικίαν, ἐσώζε πολλὴν ζωηρότητα πνεύματος. Εἶχε δὲ τὸ ἀνάστημα μικρὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐμπύρους καὶ περιπλανεῖς καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ πρόσωπον ἐσχημάτιζεν ἡμισέληνον, ἢ τὰς μὲν δύο ἄκρας ἀπετέλου ἢ ῥις καὶ ὁ πῶγων, τὸ δὲ κέντρον τὸ νεδὸν στόμα. Ἐρχόμενος δρομαίως εἰς τὸν τόπον τῶν συνεδριάσεων, ἐκάθητο πάραυτα ἐπὶ τῆς ἑδρας, καὶ ἀναλαμπάνων τὸν κώδωνα εἶδιδε τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως. Καὶ εὐθὺς ἀνεγινώσκοντο τὰ πρακτικά, ἅτινα ἐγράφοντο συνοπτικώτατα.

Αἱ συζητήσεις ἐγίνοντο ἀτάκτως, διότι, μὴ ὑπάρχοντος βήματος, οἱ μὲν ἠγόρευον συγχρόνως, οἱ δὲ ἀπετεινόντο οὐχὶ πρὸς τὸν πρόεδρον ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ κατήριζον διάλογον, καὶ ἄλλοι, ἀντιποιοῦμενοι προεδρικῶν καθηκόντων, ἐπέπληττον καὶ ἐπέταττον σιωπὴν καὶ ἀνεκραύγαζον νὰ σημανθῇ ὁ κώδων. Καὶ ὅτε ἤκουμαζεν ἢ συμπλοκῆ, ὁ πρόεδρος ἐξαπτόμενος ἀνῆρπαζε τὸν κώδωνα διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ ἐκροτάλει ἀκατάσχετος, καὶ ὡς καταρράκται ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ χειλέων προστάγματα δυσδιάκριτα· ἐνθὺ δὲ τῆς ἐτέρας εἶδιδε πρὸς τὸν ἐξ ἀριστερῶν γραμματέα τὸ προστυχὸν ἐγγράφον, καὶ γρονθοκοπῶν λάβρος τὸ σῆθος αὐτοῦ, διέταττε ν' ἀναγνώσῃ βροντοφώνως, ὅπως διὰ τῆς φωνῆς καταβάλλῃ τὸν θόρυβον.

Τὰ δὲ πρακτικά, συνταττόμενα ἀπὸ μνήμης ὑπὸ τοῦ πρώτου γραμματέως τῆς Συνελεύσεως ἐν τῷ γραφεῖῳ, ὅπερ ἐχρησίμευεν αὐτῷ καὶ ἀντι κατοικίας, ἐγράφοντο, ὡς εἶπον, συνοπτικῶς.

Ὁ γραμματεὺς οὗτος, πένης ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, κλίνας ἄρα δὲ καὶ σκιμποδα ἔχων τάπητα πολυθρόνον καὶ πενιχρὸν, ἐξεγειρόμενος τὸ πρωτὶ ἐκάλυπτε τοὺς ὤμους διὰ τοῦ αἰγότριχος ἐπενδύτου, ὅστις ἕως πρὸ μικροῦ ἐχρησίμευεν αὐτῷ ἀντὶ νυκτερινοῦ σκεπάσματος, καὶ ἀνάπτων σπιθαμιαίαν κηπινοσύριγγα, βροφῶν δὲ ἀντὶ καθάρσεως βραχίονος, μετεσκεύαζε τὸ ἐν τῶν γονάτων εἰς τράπεζαν, ἐφ' ἧς στηρίζων τὸν χάρτην συνέταττε τὰ πρακτικά. Δημοσιεύσας δὲ μετὰ ταῦτα ὑπομνήματα, ἐλησμόνησεν ὁ ἀφιλοκερδῆς ἐκεῖνος ἀγωνιστῆς, ὅτι ἂν ὁ στρατηγικὸς τοῦ Κολοκοτρώνη νοῦς καὶ ἡ ἀτρόμητος σπᾶθη τοῦ Βότσαρη, ἂν ἢ ἀδάμαστος τοῦ Μικαύλη καρτερία καὶ ὁ πυρφόρος τοῦ Κανάρη δαυλὸς ἐκλείσαν τὸν ἀγῶνα, διωργάνωσαν ὅμως, διεμόρφωσαν καὶ παρέστησαν αὐτὸν ἐθνικὸν ἀντὶ κλεφτικῆς οἰκῆς ἐπιστεῦτο ὑπὸ τῆς Δύσεως, καὶ καθηγίασαν συνδέσαντες μετὰ τῆς ἀθανάτου ἱστορίας τῶν προγόνων ἡμῶν, διὰ μὲν τῆς παιδείας, τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς συνέσεως ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Τρικούπης, ὁ Νέγρης, ὁ Κανέλλος, ὁ Ζωγράφος καὶ ὁ λοιπὸς τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν λογίων ὄμιλος, διὰ δὲ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ὑπολήψεως ὁ Κουντουριώτης, ὁ Ζαΐμης, ὁ Λόντος, ὁ Κανακάρης καὶ ἕτεροι πρόκριτοι.

Τρεῖς μῆνας καὶ ἡμισὺν, ἦτοι ἀπὸ τῆς 8 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 5 Μαΐου διήρκεσεν ἡ ἐν Ἑρμιόνη γεννηθεῖσα καὶ ἐν Τροιζήνι τελευτήσασα Συνέλευσις. Ὁ γέρων μάλιστα στρατάρχης τῆς Πελοποννήσου, σπεύδων ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς τὴν συγκρότησιν αὐτῆς, εἶχε κατασκηνώσει ἐν Ἑρμιόνη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Νοεμβρίου τοῦ 1826 ἔτους· διότι βαρέως φέρων τὰ ἐκ τῆς ἀνταρσίας τραύματα καὶ δυσχεραίνων περὶ τὰς κεφαλακίωδεις πράξεις τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ Συνελεύσεως, ἤρχετο, δὲν λέγω νὰ ἐκδικηθῇ, διότι φιλέκδικος δὲν ἦτο ὁ Κολοκοτρώνης, ἀλλὰ ν' ἀντιτάξῃ εἰς τὴν ἐπικρατήσασαν μὲν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, κατατριβεῖσαν δὲ καὶ μαρνανθεῖσαν ἐπιβροχίαν, τὴν ἰδίαν ἤρχετο νὰ πατάξῃ ἐκείνην ἢ ἀνώνμαζεν ἀριστοκρατίαν, καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ δημοκρατικὸν στοιχεῖον. Καὶ ἐθιμάμεινε μὲν τὸ σχέδιον, ἐτελεσφόρησεν ὅμως;

Ἐποίθησιν ἔχων ὅτι ὁ γέρων στρατάρχης ἦτο φιλόπατρις, πιστεύω ὅτι εὐμενῆ εἶχε καὶ τότε πρὸς τὴν πατρίδα τὴν προαιρέσειν. Ἄλλ' ἐπὶ πολιτικῶν συζητήσεων καὶ δημιουργίας πολιτευμάτων καὶ νόμων, ἢ φιλοπατρία, ἂν μὴ φωταγωγηταὶ καὶ ὑπὸ τῆς λαμπάδος τῆς ἐπιστήμης, τῆς δεξιότητος καὶ τῆς πολυπειρίας, οὐ μόνον ἀνεπαρκῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆς ἀποβίνει. Τὴν ἀλήθειαν δὲ ταύτην οὐδ' αὐτὸς εἰδίσταξε νὰ ὁμολογῇ· διότι πολλάκις ἤκουσα αὐτοῦ λέγοντος καθὰ συνέβηεν ἐν παραβολαῖς:—Ἐὰν ἡμεῖς ἐφυτεύσαμεν τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας,

ὡς ἀπαίδευτοι ὅμως εἴμεθα ἀνάξιοι καὶ νὰ καλλιεργήσωμεν αὐτό.—

Καὶ ὅμως ἦτο θνητὸς φροῶν σάρκα· κατέστρεψε κυβέρνησιν ἐκπροσωπεύουσαν ὅπως δὴ ποτε τὴν τάξιν, τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἐμβρίθειαν, καὶ ὑποκατέστησεν ἄλλην, κατὰ τοὺς κρισιμωτάτους ἐκείνους χρόνους, ἐκ τῶν τριῶν μελῶν ἧς τινος τὸ μὲν, ὡς λέγει ὁ ἱστορῆσας, τὰ τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως φιλέλλην Γόρδιον, ἐνέπηξε φάσγανον εἰς τὸ σῆθος ἐκείνου, ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς οὗτινος εἶχε διαβρῆξει τὰ ἱμάτια· αὐτοῦ, τὸ δὲ, ἀπέλαυνεν ὑπολήψεις εἰς ἄκρον ἀμβολοῦ καὶ τὸ τρίτον ἦτο ἴσως ὁ ἐντελέστατος βλάξ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος...

Ἡ ἐπικρατούσα ἐν τῇ Συνελεύσει ἐπιβροχὴ ἢ θελεν ἀφεύκτως σύνταγμα· τὸ σύνταγμα ὅμως εἶχεν ἀνάγκην συντακτῶν. Καὶ μὲν ὑπήρχε τις ἐκ Λεσβαδείας πληρεξούσιος, ἀδαῆς καὶ τῆς ἀλβανικῆς, ὅστις, ἐξωγκωμένως ἔχων τὰ θυλάκια δι' ἐκτεταμένων σχεδίων πολιτευμάτων, στρατιωτικῶν τε κηνοισμῶν καὶ διοικητικῶν διατάξεων, ἐπεδείκνυε δεκάκις καθ' ἑκάστην συνεδρίαν τὰ πλουσιοπάροχα ταῦτα χρυσοφυεῖα· ἀλλ' ἡ Συνέλευσις ἤξιον ἐπιτροπὴν περιέχουσαν πάσας τὰς ἰκανότητας· ὡς γνωστὸν δὲ αἱ ἰκανότητες πρὸς πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτων δὲν ἐπληροῦν τὴν Ἑλλάδα, οὐδὲ συγκρατεῖν οἱ ὑπάρχουσαι νὰ γλωσσοκοπῶσι περὶ θεωριῶν ὑπὸ τὴν ἀνηλεῆ σπᾶθην τοῦ Αἰγυπτίου. Ὁθεν διορίσασα ἐκ τῶν σπλάγγων αὐτῆς τοὺς πεπαιδευμένους, προσέλαβε καὶ τοὺς λογιωτέρους τῶν παρεπιδημοῦντων ἀεροκτῶν, τόσῳ μάλλον ἀναγκαίους, ὅσῳ τὰ ἐμπειρότερα τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, οἱοὶ Τρικούπης καὶ Ζωγράφος, βλέποντες ἀδύνατον ν' ἀντιπαλαίσωσι πρὸς τὸ ἐξαγριόμενον τῶν παθῶν κῶμα, παρητήθησαν «πισθίντες, ὡς ἔγραφον, μετὰ ἰκανὴν ἐξέτασιν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς κάθε πρόνοιον καὶ εἰλικρινῆ πολίτην νὰ συντάξῃ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν σύνταγμα πολυχρονίου διαρκειᾶς.» Καὶ οὐ μόνον τὴν σύμπραξις ἠρνήθησαν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν συζητήσεων μετέσχον, ἂν συζητήσεσι ὀνομαζώμεται οἱ μάλλον ἢ ἤττον ζωηροὶ διάλογοι. Διότι ἐπιστήμη· ὑπῆρχεν ἐνδοῦ· εἰ δὲ τις ἐκέκτητο ἐμπειρίαν περὶ τὸ συζητεῖν, οὔτε πρὸς τίνα, οὔτε περὶ τίνος εἶχε νὰ συζητήσῃ· διὸ καὶ ἠπόρησα δασύς ἤκουσα λεγόμενον, ὅτι ὁ Τρικούπης καὶ ὁ Ζωγράφος διέπρεψαν ὡς ῥήτορες. Εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας Συνελεύσεις, καθὼς καὶ εἰς τὸ πρῶτον Βουλευτικόν, οὐδεὶς αὐτῶν ἐστάλη πληρεξούσιος, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἀπέσχον ἀπολύτως τῶν συζητήσεων· ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἐν Ἀργεῖ ἦσαν μέλη. Ὁ μὲν Τρικούπης διεκρίθη, ὡς μυστροῦσιν οἱ σωζόμενοι αὐτοῦ λόγοι, ῥήτωρ ἀπ' ἀμύμωνος, ὁ δὲ Ζωγράφος, οὔτε ἀπ' ἀμύμωνος, οὔτ' ἀπὸ βήματος. Καὶ πιθανώτατον μὲν νὰ ἦταν ἀμφο-

τεροι αθλητικώτατοι περί τὸ λέγειν, διὰ τὴν ἔλλειψιν ὅμως ἀνταξίων ἀντιπάλων καὶ ζητημάτων, ἢ δεινότης αὐτῶν ἔμεινε ἀφανής. Καὶ ὅτι μὲν ὁ Τρικούπης ἠγόρευε βέβαιον, βέβαιον ὅμως ὅτι αἱ ἀγορεύσεις αὐτοῦ, πλείστον ἀληθῶς ἔχουσαι ἐν ἐλαχίστη λέξει τὸν νοῦν ὡς ὁ Φωκίωνος λόγος, ἦσαν ἐξ ἀνάγκης βραχεῖαι. Ἄλλ' οὐδ' ἀφραμαὶ σπουδαίων συζητήσεων εἰδίδοντο· διότι ὁσάκις ἀνεφύοντο προτάσεις διαιροῦσαι ἐν θερμῶς τὰς γνώμας, αἱ συνεδριάσεις διεκόπτοντο, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκάστου τῶν τριῶν τμημάτων, συνασπίζόμενοι περὶ τὸν ἐγκριτώτερον αὐτῶν, συνίσταν ἐπιτροπὴν αἱ τρεῖς δ' ἐπιτροπαί, συσκιεπόμενοι καὶ ἐπὶ τέλους ἐμωγνομονοῦσαι, ὑπέβαλλον ἐπὶ γενικῆς συνεδριάσεως τὴν λύσιν, ἧτις, ὡς προαποφασισθεῖσα, ἐνεκρίνετο ἀνευ ἀντιλογίας.

ΚΥΒΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ

ὑπὸ τῶν ἐργατῶν τῆς Ἑταιρίας τῶν Μεταλλουργῶν τοῦ Λαυρίου ἀνεκαλύφθησαν πρό τιμος δύο ἀρχαῖοι κύβοι κεχωσμένοι ἐν ταῖς ἐκβολαῖς τῆς θέσεως Καρβάλου, ὧν ὁ μὲν εἰς ὑπεξηρήθη ὑπὸ ἐργάτου ἀποχωρήσαντος ἐκ τῶν ἐργῶν, ὁ δὲ ἕτερος διεσώθη ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τῶν ἐργῶν κ. Μ. Φοντρίερ, ὅστις ἐνδύς εἰς τὰς ἐπιμόρους παρκαλήσεις ἐμοῦ, παρευρεθέντος τότε ἐν Λαυρίῳ, μοι προσήνεγκεν αὐτὸν τῇ συγκοινωνήσει καὶ τοῦ Διοικητοῦ κ. Φ. Νίγηρ ἵνα τὸν δωρήσω εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἔθνικόν μουσεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων.

Ὁ κύβος ἦτο γνωστός παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀνεβρίθῳ ὁ κύβος ἔλεγον. Καὶ ὁ Πλούταρχος περὶ παιδῶν ἀγωγῆς πολλάκις περὶ τοῦ κυβεῖν μνεῖαν ποιῶν, λέγει· «οἱ δὲ (παιδὲς) εἰς κύβους καὶ κόμους ἐξοκέλουσι», καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν «κύβοι καὶ πότοι καὶ ἄλλα».

Ἀνὰ προτίθεμαι ὅμως ἐνταῦθα οὔτε τὴν ὑπαρξίν τοῦ κύβου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νὰ ἐπιθεωρήσω, ἀναδιρῶν τὰ τῆς πρώτης αὐτοῦ κατα-

1. Ἰστορ. Ἀναμνηστικ., σελ. 2, ἀρχομῆ.
 2. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, Β. α. 94, ὁ κύβος, ὁ ἀστράγαλος καὶ ἄλλα παίγνια ἐκτὸς τῶν πεσσῶν (εἰδός τι παίγνιου ὁμοίον μὲ τὴν τωρινὴν Δάμαν) ἱεραῖα ἔσθαι ἐκ τῶν Λυδῶν, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσχυροῦ τοῦ Μάνου, περὶ τὴν 13^{ην} π. Χ. ἐκατοστάτηρδα, ἧτοι 505 ἔτη πρὸ τῆς θανατοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν, ὅτε τὴν Λυδίαν κατεμάστιξε μεγάλη σιτοδεία διαρκέσασα 18 περίπου ἔτη. Διὰ τῶν παίγνιων τούτων προσπαθῶν οἱ δυστυχεῖς, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, νὰ λησμονῶσι τὴν πέναν των, παίζοντες τὴν μίαν ἡμέραν καὶ τρώγοντες τὴν ἐπιούσαν.
 3. Ἐπὶ Ἄντος τοῦ Μάνου βασιλεῖος, σιτοδείην ἱσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίαν πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τῶς μὲν δι' ἀγῆν λιπαρόντας, μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύσθαι ἄρεα διζήσθαι ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. Ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς κερπίρης καὶ τῶν ἄλλων πασίων παίγνιῶν τὰ εἶδη, πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ ὧν τὴν ἐξεύρεσιν οὐκ εὐκλειδῶναι Λυδοί. Ποιεῖν δὲ ὡς πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας τὴν μὲν ἐξέρχον τῶν ἡμερῶν παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὲ μὴ ζητέσιν σιτίαν, τὴν δὲ ἕτερον σιτέσθαι παυμένους τῶν παίγνιων.»

γωγῆς ἔχῃ, ἀλλ' οὔτε ν' ἀποδείξω, ὅτι ὡς ἀποτροπιάζονται παρ' ἡμῖν οἱ γονεῖς τὸν ἠθικὸν λοιμὸν τῆς ἐποχῆς μας, τὸ χαρτοπαίγιον καὶ τὰ τυχερὰ ἐν γένει παίγνιδια, οὕτω καὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ σοφοὶ συνεβούλευον τοὺς γονεῖς νὰ κωλύωσι τοὺς παῖδας αὐτῶν τοῦ κυβεῖν, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ εἴπω ὀλίγα τινα, χάριν τῶν ἀναγνώστων τῆς Ἑστίας, περὶ τοῦ ἰδιοβρίθμου καὶ ἀξιοπεριέργου ἐν Λαυρίῳ ἀνακαλυφθέντος κύβου.

Ἀνὰ εἶναι οὔτε χειροποίητος οὗτος, ἀλλ' οὔτε συνίσταται ἐκ κεραμικῆς γῆς ἐξ ἧς κατασκευάζον συνήθως τοὺς κύβους τῶν οἱ ἀρχαῖοι, ὡς δεικνύει τὸ τεθραυσμένον λείψανον ἀρχαίου κύβου, τοῦ μόνου ὑπάρχοντος ἐν τῷ παρ' ἡμῖν μουσεῖῳ τῶν ἀρχαιοτήτων.

Ὁ ἐν λόγῳ κύβος εἶναι φυσικὸν προϊόν τῆς μεταλλικῆς χώρας τοῦ Λαυρίου, τουτέστιν ὄρυκτον, ὅπερ ἀνελλθὸν ἐν φευστῇ, ἴσως καταστᾶται ἐκ τῶν μυχαιτάτων περιφλεγῶν σπλάγγων τῆς γῆς πρὸ πολλῶν χιλιᾶδων ἐτῶν, ἐναπετέθη ἐν ταῖς ἀνωτέρας στρεβλώσεσι, καὶ ἰδίως ἐν ταῖς μεταλλικαῖς κοίταις, ὧν ἀποτελεῖ μέρος τῆς συμπληρωτικῆς ὕλης. Ἐπειδὴ δὲ συναντᾶται μετὰ τῶν πολυτίμων μετάλλων, τῆς ἀργυρίτιδος (ἀργυρομολύβου), τοῦ σφαλερίτου καὶ σμινθωνίτου (μετάλλων τοῦ ψευδαργύρου, τζίγκου) ἐξωρύσσεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μετ' αὐτῶν, δι' ὅ αὐθιγὰ ἐν τῇ Λαυριωτικῇ καὶ ἀπαντᾶται ἐκεῖ ὅπου καὶ αἱ ἀρχαῖαι μεταλλεύσεις.

Τὰ κύρια συστατικά τοῦ ὄρυκτοῦ τούτου εἰσὶν ἡ φθοροῦχος τίτανος (chaux fluatée), διατεθειμένη νὰ κρυσταλλῶται εἰς κύβους, ἧτοι εἰς ὠραῖα ἐξάεδρα σχήματα μαθηματικῆς ἀκριβείας. Ἐν ᾧ δὲ ἐν ἄλλαις χώραις ἡ φθοροῦχος τίτανος εὑρίσκειται πολλάκις εἰς συμπαγῆ καὶ νεφροειδῆ σχήματα, ἐν Λαυρίῳ σχεδὸν πάντοτε εὑρον αὐτὴν εἰς κερυσταλλωμένην κατάστασιν.

Ἡ διάμετρος δὲ τῶν κρυστάλλων ἢ τῶν κύβων αὐτῆς πολὺ διαφέρει καὶ παραλλάσσει ἐκ μιᾶς κροσκοπικῶν κρυστάλλων μέχρι κρυστάλλων ἐσχόντων 4 ἑκατοστόμετρα.

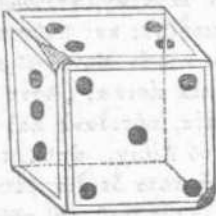
Ὁ ἡμέτερος κύβος ἔχει δύο ἑκατοστομέτρων διάμετρον, εἶναι περὶ μὲν τὰς γωνίας αὐτοῦ ῥοδόχρους, περὶ δὲ τὸ κέντρον ἰωδοχρους.

Οἱ ἀρχαῖοι ἀπέβριπτον τοὺς ὠραίους τούτους κρυστάλλους ὡς ὕλην ἄχρηστον ἐπὶ τοὺς παρά τοις στομίσις τῶν φρεάτων καὶ συρίγγων ἐκβολαδικούς σωρούς. Ἐτι καὶ παρ' ἡμῖν ἡ χρῆσις τοῦ ὄρυκτοῦ τούτου εἶναι περιορισμένη, μεταχειρίζονται δὲ αὐτὸ μόνον πρὸς κατασκευὴν τοῦ φθορικοῦ ὀξέος, καὶ πρὸς συλλιπαμῶν ἐν τῇ καμινεῖ τῷ μολύβδου, τοῦ ἀργύρου, τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ σιδήρου. Ἡ ἐν τῇ καμινεῖ τακτεῖα μᾶζα τῶν μετάλλων, καθισταμένη ῥοδόχρη διὰ τοῦ συλλιπάσματος τούτου, ἀποβάλλει εὐκολώτερον τὰ ἐν αὐτῇ μέταλλα.

ὑποθέτω ὅτι ἡ χρῆσις αὕτη τῆς φθοροῦχου τίτανου δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ δαιμονίου πνεύματος τῶν ἀρχαίων, οἵτινες εἶχον μεγάλην περὶ τὴν μεταλλευτικὴν καὶ μεταλλουργικὴν τέχνην γνώσεις σχετικῶς πρὸς τὰ τότε ἀτελεῖ μηχανικά μέσα, ἀλλ' ἡ πλησμονὴ τῆς ὕλης τοῦ ἀνάγκαζε ν' ἀποβρίπτωσι μέρος αὐτῆς.

Ἡ μεγάλη ὅμως κανονικότης καὶ ἡ καλλονὴ τῶν κρυστάλλων τῆς φθοροῦχου τίτανου, φαίνεται, ὅτι ἐνεπνευσεν εἰς τοὺς ἀρχαίους τὴν ἰδέαν καὶ τῆς ἐτέρας χρησιμοποιήσεως αὐτῆς. Συλλέγοντες ὅθεν τοὺς ὠραιότερους τῶν κρυστάλλων μετεποίησαν αὐτοὺς εἰς ἀληθῆ ζάρια, ἵνα δι' αὐτῶν διέρχονται τὴν ὥραν ἐν παιδιᾷ ὅταν ἐσχόλαζον ἀπὸ τῶν ἐπιπόνων μεταλλευτικῶν καὶ μεταλλουργικῶν ἐργῶν των. Καὶ παρ' ἡμῖν οἱ Ἀλθωνοὶ (Χειμαριῶται) οἱ περὶ τὴν καμινεῖαν τῶν σκωριῶν καὶ ἐκβολᾶδων ἀσχολούμενοι διέρχονται τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των ὑπὸ τὰς σκιεράς πύκας τοῦ Λαυρίου ἀναπνεύοντες τὴν εὐωδίαν αὐτῶν μὲ τὸ χαρτοπαίγιον. Οὕτω λοιπὸν φαίνεται καὶ οἱ τότε μεταλλεῖται ἀγνοοῦντες τὸν ἄσσαν καὶ τὴν φάρτην ἐβρίπτον τὸν κύβον, μὲ μόνην τὴν διαφοράν ὅτι οἱ μὲν ἀρχαῖοι ἔθετον ὡς ἀμοιβὴν τοῦ λαχόντος ὀβολοῦ, οἱ δὲ Ἀλθωνοὶ καμινεῖται ἰδίως δὲ οἱ Γατζέροι λεγόμενοι (οἱ ἔλκοντες ἐκ τῶν καμίνων τὴν νέαν σκωρίαν), θέτουσι γεωργιανὰς δραχμάς. Ὁ πανδαμάτωρ χρόνος δὲν ἐξαλείφει τὰ ἦθη καὶ τὰς συνηθείας, ἀλλὰ μόνον τὰ τούτων ὄργανα καὶ μέσα μεταβάλλει ἐνίοτε.

Ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε ἐν τῇ Λαυριωτικῇ εὑρεθέντων ἀντικειμένων καὶ ἐκ τῶν ἐρεσιῶν τῶν πολλῶν μεταλλοπλυσίων καὶ τῶν ἐκ λελοζευμένων λίθων οἰκοδομῶν, ὧν τὰ πλείστα περιεγράψαμεν ἐν ταῖς πονήμασιν ἡμῶν (le Laurium καὶ περιγραφή τῶν διαφόρων μεταλλευτικῶν προϊόντων τοῦ Λαυρίου ἐκτεθέντων κατὰ τὴν β' καὶ γ' περίοδον τῶν Ὀλυμπίων ἐν ἔτει 1870 καὶ 1875) ὁμολογεῖται, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐν τῷ μέσῳ τῶν σκληρῶν ἐνασχολήσεών των δὲν παρέβλεπον οὔτε τὰς ὠραίας τέχνας, οὔτε τὴν πρὸς τὰ ἔργα των φιλοκαλίαν, οὔτε τὰ πρὸς ἄνεσιν καὶ παιδιᾶν μέσα.

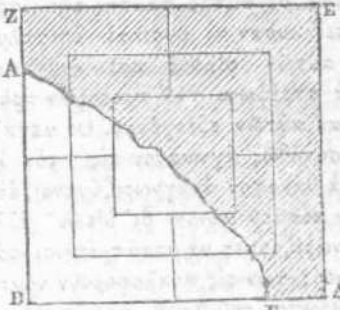

Σχ. 1.

Ὁ προκείμενος κρυστάλλος τῆς φθοροῦχου τίτανου ὁ εἰς κύβον (ζάρι) μεταποιηθεὶς διατηρεῖται κάλλιστα, ὡς δεικνύει τὸ ἐν φυσικῷ μεγεθῆ σχήμα. Περὶ τὴν μίαν γωνίαν ἐπλήθε μόνον μι-

κράτις ὀξείδωσις, ἀντικατασταθεῖσα δι' ἐκβολαδικῆς ὕλης. Ἐπὶ τὰς ἐξ ἑδρας αὐτοῦ ἐχάραξαν λίαν φιλοκαλῶς οἱ ἀρχαῖοι διὰ σκληροῦ χαλυβδίνου ἐργαλείου κανονικὰς γραμμάς, εἴτα δὲ τὰς ἐξ οἴνας ἦτοι τὰς μονάδας τοῦ κύβου 1, 2, 3, 4, 5, 6. Ἀνεκαλύφθη δὲ εἰς βάθος 2¹/₂ μέτρων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐκβολαδικοῦ σωροῦ παρὰ τῷ ὀποίῳ εὑρέθησαν καὶ δύο χαλκᾶ νομίσματα, τὸ μὲν μὲ τύπον γλαυκῶς ἐκ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν Αἰγιαίων τῆς Θεσσαλίας τῆς 3^{ης} π. Χ. ἐκατονταετηρίδος, δεικνύοντα τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἴσως ἐβρίπτετο ὑπὸ τῶν μεταλλευτῶν ὁ ἐν λόγῳ κύβος.

Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἀποσκοποῦ δοθείσης τῆς εὐκαιρίας ταύτης ν' ἀναφέρω καὶ τὸ ἐξῆς περιεργὸν περιστατικόν, ἀφορῶν τὰς παιδικὰς τῶν ἀρχαίων μεταλλευτῶν. Ὅτε δηλαδὴ πρὸ χρόνων κατᾶλθον εἰς τὸ φρέαρ «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς», ἐν Καμαρίτζη, ἀνερευθῶν καὶ ἐξετάζων τὰ εἰς βάθος 100 μέτρων ὑπὸ τὴν γῆν εὐρύχωρα καὶ μεγαλοπρεπῆ ὄρυγματα τῶν ἀρχαίων, καθαρὸν εἰς αὐτὰ διὰ δρομίσκων, διὰ σημείων ἀρχαίων, καὶ διὰ τῶν λαβυρινθοειδῶν καὶ σκολιῶν συρίγγων, εὑρον εὐρύχωρόν τι καὶ ἐπίπεδον μέρος, περὶ τὸ ὅποιον ἐφαίνετο ἐξακολουθεῖσα ἡ μολυβδοῦχος κοίτη συμφυῆς τῷ βράτχῳ, ἧτις μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας ὠρύσσεται τότε. Ἐνταῦθα ἐπὶ τιτανολίθου στερεοῦ, εἶδον ἀπειροκάλως κεχαραγμένον σχήμα α,β,γ,

Σχ. 2.

οὔτινος τὸ ἕτερον ἡμισυ, γ, δ, ε, ζ, α, ἦτο ἐξηφανισμένον. Καὶ τότε μὲν δὲν ἐπέστησα ἐπ' αὐτῷ τὴν προσοχὴν μου καίτοι λαθῶν ἀπλῶς σημείωσιν, ἧδη ὅμως ἡ ἀνακάλυψις τοῦ κύβου μὲ παρακινεῖ νὰ πιστεύσω, ὅτι τὸ σχῆμα ἐκεῖνο πιθανόν ἐστι παρίστα τὸ συνήθως κλούμενον Τριόδιον, ἐπὶ τοῦ ὀποίου διήρχοντο τὰς ὠρας

1. Κατὰ τὴν ἐξέφυξιν τῶν ἐκβολῶν τῆς Κάτω Συντερινης εὑρον ἐπίσης ἕτερα δύο χαλκᾶ νομίσματα, τὸ μὲν τοῦ αὐτοκράτορος Μαρκοῦ Τιβερίου, (582-608 μ. Χ.), τὸ 17^{ον} ἔτος τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ, τὸ δὲ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντοῦ β', Καίσαρος Ἰεῖ ὄντος, (333-350 μ. Χ.), ἀπερμαρτυροῦσθαι, ὅτι καὶ μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν μεταλλευτικῶν ἐργῶν ἐξακολουθεῖ νὰ κατοικήται ἡ χώρα ἐκεῖνη. Ἄπαντα τὰ βῆθῆνα νομίσματα μοι προσδώρισε φιλοφρόνως ὁ παρὰ τῷ Νομισματολογικῷ Μουσείῳ διευθυντῆς κ. Ποστολικάς.

της σχολής των οί μεταλλευταί κατά την αν-
θηρην εποχὴν τῆς μεταλλεύσεως, ἦτοι κατὰ τὸν
Πελοποννησιακὸν πόλεμον.

Α. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ.

ΛΥΟ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ Ι. ΛΙΒΙΧ

Ἡ ἐπιστήμη εἶνε δύναμις. Τὸ λόγιον τοῦτο
δὲν εἶνε κενὸν ἐννοίας ἀλλ' ἀλήθεια, ἢ ἐπιμαρ-
τυρεῖ ὁ σημερινὸς αἰὼν. Ὄντως δὲ τὴν σήμε-
ρον ὁ βίος ἀπέθι πλουσιώτερος οὐ μόνον κατὰ
τὰς ἀπολαύσεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δύναμιν,
ἀντιπαρβαλλόμενος πρὸς τὸν τῶν παρελθόντων
αἰώνων. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καὶ ἡ ἐλευ-
θερία τοῦ ἀνθρώπου ἠύξησαν συντηθέντων διὰ
τῶν σιδηροδρόμων καὶ τηλεγράφων τῶν τοπικῶν
καὶ χρονικῶν ἀποστάσεων. Ἡ γῆ παράγει ἀφθονώ-
τερος καρπὸς, πλεῖται δὲ πρὶν ἄγνωστοι καὶ ὡς
ἄχρηστοι ἀποβιπτόμενοι ὕλαι εἰσήχθησαν εἰς
τὴν βιομηχανίαν. Τὸν πλοῦσιον δὲ τοῦτον καὶ
πλήρη δύναμεις βίον ὀφείλομεν εἰς τὰς ὀρθὰς
θεωρίας, αἱ ἐδίδαξαν ἡμᾶς ἰδίως αἱ φυσικαὶ ἐπι-
στήμαι.

Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι καὶ σήμερον εἶνε ὑπάρχουσιν
οἱ ἀμφισβητοῦντες τὴν διὰ τῆς ἐξευγενίσεως καὶ
δευκρινίσεως τῶν ἰδεῶν ἡμῶν ἀγαθὴν τῶν φυ-
σικῶν ἐπιστημῶν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διανοίας
καὶ τῶν αἰσθημάτων· οὐδεὶς ὅμως ὁ ἀνούμε-
νος τὴν ὀφείλειν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ
βίου καὶ ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῆς εὐμερείας τῶν
λαῶν. Ἰσως δὲ αὐτῆς ταύτης τῆς ὀφελείας ἔ-
νεκα προσείλικυσε αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι τοὺς
πολλοὺς αὐτῶν φίλους καὶ ἠνάγκασαν τοὺς
λαοὺς νὰ στρέψωσι τὴν προσοχὴν πρὸς τοὺς ἐ-
πιστήμονας αὐτῶν εὐεργέτας. Οἱ μεγάλοι σοφοὶ
μένουςι συνήθως ἄγνωστοι εἰς τὸν λαόν, τὸ
πολὺ μετὰ θάνατον ἀναγνωρίζονται, ἐὰν ἐπλού-
τισαν τὸν κόσμον μόνον δι' ἰδεῶν· ἀλλ' οἱ σο-
φοί, οἱ γνωρίζοντες νὰ μετατρέπωσι τὰ προϊόν-
τα τοῦ νοῦς των εἰς κυκλοφοροῦν νόμισμα, γί-
νονται ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, ἄτε παρέχοντες ἀ-
μέσως αὐτῶ πολυτιμοτάτους θησαυροὺς.

Τοιοῦτος ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ ὑπῆρξεν ὁ χη-
μικὸς Ἰουστὸς φὸν Λίβιχ (Justus von Liebig).

Κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ παρόντος
αἰῶνος οὐδεμία ἐπιστήμη ἦτο τοσοῦτω ἄγνω-
στος εἰς τὸν λαόν καὶ ἀπρόσβατος, καταφρο-
νομένη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν λογίων, ὅσα ἡ χη-
μεία. Καταφυγοῦσα ἀπὸ τῶν μαγικῶν ἐργαστη-
ρίων τοῦ μεσαιῶνος εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν φαρ-
μακοποιῶν, ἐκαλύφθη καὶ ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
ὀμμάτων τοῦ λαοῦ διὰ μυστικοῦ πέπλου. Ἐν
τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῆς χημείας οὕσης, ὁ
νεαρὸς Λίβιχ ἐγνώρισεν αὐτὴν μόνον ἐκ τῶν
πειραμάτων τοῦ πατρός του, παρασκευάζοντος
χρώματα καὶ διάφορα χημικὰ προϊόντα ὡς ἐκ
τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ χρωματοποιοῦ καὶ εἰδο-

πόλου, ὅπερ μετῆρχετο ἐν Δαρμστάτῃ. Ὡς μα-
θητὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ ὁ Λίβιχ ἦτο ἀπερίσκε-
πτος καὶ ἐνειροπόλος, μικρὸν προκόπτων· πάν-
τες δὲ ὑπελάμβανον αὐτὸν ὡς προωρισμένον διὰ
μικρὰ πράγματα· διὸ ὅταν ποτὲ ὁ διδάσκαλος
οἰκτεῖρων αὐτὸν ἠρώτησε τί θὰ γείνη, ὁ δὲ Λί-
βιχ ἀπεκρίθη ἐτόμως ὅτι θὰ γείνη χημικὸς, δι-
δάσκαλος καὶ συμμαθηταὶ ἐξεβρόχνησαν εἰς γέ-
λωτας. Μετὰ 40 ἔτη ἀπὸ τοῦ γεγονότος τού-
του ὁ Λίβιχ ἦτο καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν
Giessen. Ἀλλὰ μέχρι οὗ φθάσῃ εἰς τὴν θέσιν
ταύτην διήλθεν ὁδὸν ἀκωνθώδη. Οὐδεὶς ἠδύνατο
τότε νὰ σπουδάσῃ χημείαν ἐν τοῖς γερμανικοῖς
πανεπιστημίῳ· ἔπρεπε πρὸς τοῦτο νὰ γείνη
φαρμακοποιός. Διὸ καὶ ὁ Λίβιχ εἰσῆλθε δεκα-
πενταετῆς ὡν κατὰ τὸ 1818 εἰς φαρμακείον τι
ἐν Ἐπεγγάμ, ὡς μαθητεύμενος, ἐνθα ὅμως
μικρὸν διέμεινε· διότι ἐξ ἐκπυροκαρτήσεως συμ-
βάσεως ἐν πειράματι τινι πρὸς παρασκευὴν τοῦ
κροταυντος ἀργύρου διέκοψε τὴν σειρὰν τῶν
φαρμακευτικῶν αὐτοῦ σπουδῶν· πάλιν ὅμως διὰ
τῆς εὐνοίας τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς πατρίδος
του κατῴρθωσε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ πανεπιστήμια
τῆς Βόννης καὶ Ἐρλάγγης, βραδύτερον δὲ νὰ
πορευθῇ καὶ εἰς Παρίσιους, τὴν τότε μητρόπο-
λιν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἧτις διηρέθεισε τοὺς
σπουδαστὰς τῆς χημείας πρὸς σπουδὴν αὐτῆς,
πράγμα, ὅπερ δὲν συνέβαιεν ἐν Γερμανίᾳ. Αὐτό-
θι διὰ τῶν συστάσεων τοῦ Οὐμβόλδου εἰσῆλθεν
εἰς τὸ χημείον τοῦ Γαβλουσσάκ, τοῦ μεγαλο-
φυοῦς τοῦ αἰῶνος τούτου Γάλλου χημικοῦ, καὶ
ἐνταῦθα ἔθεσε τὰς βάσεις τῶν μελλουσῶν αὐ-
τοῦ ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν. Ἀρθόνους ἐντέθεν
ἀποκομίσας ἐπιστημονικὰς γνώσεις ἐπανήλθεν
εἰς τὴν πατρίδα του, ἐνθα διωρίσθη ὑπὸ τοῦ ἡ-
γεμόνος καθηγητῆς τῆς χημείας εἰς τὸ πανε-
πιστήμιον τοῦ Giessen διὰ τῶν συστάσεων τοῦ
Οὐμβόλδου, καίπερ ἄγων τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔ-
τος τῆς ἡλικίας του. Οἱ συνάδελφοί του δυσμε-
νῶς ἐδέχθησαν αὐτὸν· διότι ἐν τοῖς γερμανικοῖς
πανεπιστημίῳ ἐπεπόλαζον ἔτι αἱ προλήψεις
κατὰ τῆς νέας καὶ τολμηρῶς εἰσεβαλοῦσης ἐπι-
στήμης, ἧς ἡ ἀξία δὲν εἶχε μέχρι τότε ἀνα-
γνωρισθῆ.

Ἐνταῦθα δὲν θὰ πραγματευθῶμεν τί ὁ Λίβιχ
ἔπραξεν ὡς φυσιοδίφης καὶ καθηγητῆς ἐν Gies-
sen, ὕστερον δὲ καὶ ἐν Μονάχῳ· αὐτὰ τὰ σημε-
ρινὰ πανεπιστήμια εἰσὶν αἱ ζῶσαι τούτου ἀπο-
δείξεις. Ἡ χημεία, οὐτιδανὴ καὶ βυραρὰ κατὰ
τὴν νεότητα τοῦ Λίβιχ, ἀποκατέστη σήμερον
δύναμις· ὡς ἀνάκτορα δὲ διαπρέπουσι τὰ χημι-
κὰ ἐργαστήρια, ἐν οἷς μαθηταὶ τοῦ Λίβιχ, κατὰ
τὰς ὑπ' αὐτοῦ εἰσαχθεῖσας μεθόδους, ἔχοντες καὶ
ἄφθονα πρὸς διδασκαλίαν βοηθήματα, ἐργάζον-
ται ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς βιομηχανίας.
Ἐν τῇ προκειμένῃ μελέτῃ θέλομεν μόνον ἐπι-
στήσαι τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν ἐπὶ δύο

ἀμέσων εὐεργετημάτων, ἅτινα ὁ Λίβιχ παρέσχεν
εἰς τὸν λαόν, προκαλέσας δι' αὐτῶν καταφανῆ
αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτος καὶ ἐπὶ τὰ βελ-
τιώ τροπὴν τῆς διατροφῆς καὶ τῆς υγιείας τῶν
πολιτῶν. Τὸ ἐν τῶν εὐεργετημάτων τούτων ἀ-
φορᾷ ἰδίως τὴν γεωπονίαν.

«Φαίνεται σχεδὸν ἀπίστευτον», λέγει μαθη-
τῆς τοῦ Λίβιχ, ὁ Dr Kobbe, ἐν σχεδιάσματι
βιογραφικῶ εἰκονίζοντι τὸν δραστήριον νοῦν τοῦ
μεγάλου αὐτοῦ διδασκάλου, «ὡς ἐνῶ ἐπὶ αἰῶ-
νας οἱ ἄνθρωποι μετῆρχοντο τὴν γεωργίαν καὶ
ἐνόμιζον, ὅτι ἀσκοῦσιν αὐτὴν κατὰ φύσιν, ση-
ριζόμενοι ἐπὶ τῆς πολυχρονίου πείρας, πῶς χη-
μικὸς γεωμανὸς, οὐδέποτε χρηματίσας γεωπόνος,
μὴ ἐγγίσας ποτὲ ἄροτρον, οὔτε καλλιεργήσας ἀ-
γρὸν, ἐδίδαξεν ἐκ τοῦ γραφείου του τρόπους
καλλιέργειας τῆς γῆς κατὰ πολὺ προσοδοφόρους,
καὶ πῶς διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀ-
νευρέσεως τῶν φυσικῶν νόμων τῆς γεωργίας ἐ-
γένετο ὁ αἴτιος τοῦ ν' ἀρχίσῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ γεωρ-
γία ν' ἀσκηθῆται ἀληθῶς μετὰ λόγου.» Ἐν τού-
τοις εἶνε εὐνόητον, ὅτι ἡ γεωργία ἐξαρτάται
οὐσιωδῶς ἐκ τῶν γνώσεων περὶ τῆς θρέψεως τῶν
φυτῶν· τὰς γνώσεις δὲ ταύτας ὀφείλομεν τῷ
Λίβιχ. Ἐκαστος γινώσκει, ὅτι ἐὰν ζῶν τι ἀπο-
στερήσωμεν μικρὸν κατὰ μικρὸν τῆς τροφῆς ἢ
θῶσωμεν αὐτῷ τροφήν ἀκατάλληλον πρὸς τὴν
φύσιν αὐτοῦ, μαρτύρεται καὶ θνήσκει· πρῶτος ὅ-
μως ὁ Λίβιχ ἐδίδαξεν, ὅτι καὶ τὸ φυτὸν ἔχει ἀ-
νάγκην τροφῆς, ἢν παραλαμβάνει διὰ τῶν φύλ-
λων μὲν ἀπὸ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, διὰ τῶν
ρίζων δὲ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, καὶ ὅτι αἱ τροφαὶ
αὐταὶ εἰσι ποικίλαι κατὰ τὴν φύσιν, μάλιστα δὲ
καὶ ὅπως ἰδιάζουσιν εἰς ἕκαστον φυτὸν. Ἄγρος
μὴ περιέχων τὰς χημικὰς ἐνώσεις, ἦτοι τὰς οὐ-
σίαις τὰς χρησίμους πρὸς αὐξήσιν ὅλων σχεδὸν
τῶν φυτῶν, δηλ. τὰ ἅλατα τοῦ καλίου καὶ τῆς
τιτάνου, τὰ ἅλατα τοῦ φωσφορικοῦ καὶ πυριτι-
κοῦ ὀξέος κ.τ.λ., θὰ παραγάγῃ ἀθλίους καρ-
ποὺς, οἰκθρῶς καλλιέργειας καὶ ἐπιμελείας
τυγχάνων. Ἐὰν κῦσωμεν φυτὸν τι, ἀνευρίσκο-
μεν ἐν τῇ τέτρῳ τὰ ἅλατα, ἅτινα παραληφθέν-
τα ἀπὸ τοῦ ἐδάφους διενεμήθησαν εἰς τὰς ρίζας,
τὸ στέλεχος, τὰ φύλλα καὶ τοὺς καρποὺς. Ὑπο-
τιθεμένου λοιπὸν, ὅτι τὸ ἐδαφος ἦτο ἀπ' ἀρχῆς
πλοῦσιον ἐκ τοιοῦτων θρεπτικῶν οὐσιῶν, καθ' ἕ-
καστον θερισμὸν καθίσταται πτωχότερον· καὶ
ἂν αἱ ἀπώλειαι αὐταὶ δὲν ἀντικατασταθῶσι, θέ-
λει ἐπέλθει ἐντελής τοῦ ἐδάφους πτώχευσις. Τὴν
ἀπώλειαν ταύτην τῶν θρεπτικῶν τοῦ ἐδάφους
οὐσιῶν ἀνεπλήρουν ἐν μέρει κατὰ τοὺς παρελθόν-
τας χρόνους διὰ προσθήκης κόπρου ζῶων ἐπὶ
τῶν ἀγρῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἀναπλήρωσις
οὐδέποτε ἐγένετο ὅσον καὶ ὅπως ἔπρεπε, παρ-
εργομένων τῶν ἐτῶν καὶ πτωχεύοντος ἀδια-
λείπτως τοῦ ἐδάφους διὰ τῆς ἀπαγῆς, ὅπως
καλεῖ αὐτὴν ὁ Λίβιχ, τῶν οὐσιῶν τούτων, ἐ-

πῆλθον δεινὰ ἐπακόλουθα· καὶ αἱ εὐφορώταται
χωρῆαι τῆς ἀρχαιότητος, Ἑλλάς, Ἰταλία καὶ
αὐτὴ ἡ Σικελία, τὸ ἀρχαῖον σιτοφυλακείον τῆς
Ἰταλίας, ἐγένοντο ἄκαρποι, διότι οἱ ἄνθρωποι ἀ-
δικόπως ἐθέριζον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μὴ προσθέ-
τοντές τι εἰς αὐτό.

Ὅλα ταῦτα φαίνονται νῦν εὐνόητα· πρὸ 50
ὅμως ἐτῶν οὔτε ἐφαντάζοντο ποτε, ὅτι τὰ ἐν
τῇ τέτρῳ τῶν φυτῶν εὐρισκόμενα ἅλατα εἶνε
ἀναγκαῖα πρὸς αὐξήσιν τῶν φυτῶν, μάλιστα δὲ
ἐνόμιζον, ὅτι τὸ φυτὸν ἐγένετο τὰς ὀρυκτὰς ταύ-
τας οὐσίαις διὰ τῆς ἐν αὐτῷ δῆθεν ἐνοικουήσεως
ζωϊκῆς δυνάμεως. Πραχθεισῶν δ' εἰς φῶς τῶν
θεωριῶν τούτων καὶ ἐφαρμοσθεισῶν ἐπὶ τῆς γεω-
πονίας, ἐδιδάχθη ὁ γεωπόνος πῶς ν' ἀσφαλίξῃ
τὴν γονιμότητα τῶν ἀγρῶν, πῶς νὰ μεταβάλλῃ
τὸ ζῆρον ἐδαφος εἰς καρποφόρον, πῶς νὰ πολλα-
πλασιάξῃ τὰς προσόδους τῶν κτημάτων. Τοῦτο
δὲ καὶ μόνον εἶνε ἴσως τὸ μεγαλύτερον τοῦ Λί-
βιχ ἔργον, ὅπερ καὶ ἀπληθύνει αὐτὸν ὡς ἀ-
ναμωρωτὴν τῆς γεωργίας.

Δὲν ἠδυνήθη ὅμως ὁ Λίβιχ καὶ ἄνευ πολλῶν
κόπων καὶ ἀγῶνων νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς δοξασίας
του ταύτας εἰς τὸν λαόν. Μάτην ἐπὶ ὀλόκληρα
ἔτη ἠγωνίζετο νὰ κωλύσῃ τὴν μεγάλην ἐξαγω-
γὴν τῶν συλλεγομένων ὀστῶν ἀπὸ Γερμανίας εἰς
Ἄγγλιαν. Αἱ γερμανικαὶ κυβερνήσεις δὲν ἐνόουν
χημείαν. Μάτην ἐδίδαξε τοὺς γεωπόνους, ὅτι
εἶνε ἀνάγκη νὰ κοπρίζωσι τοὺς ἀγροὺς διὰ κό-
πρου ἔξ ὀστῶν ἀποτελουμένης, διότι τοιοῦτο-
τρόπως ἀποδίδουσιν εἰς τὸ ἐδαφος τὴν φωσφορι-
κὴν τίτανον, ἢν τὰ φυτὰ ἀφῆρσαν ἀπὸ τοῦ ἐ-
δάφους καὶ μετεβίβασαν εἰς τὸ σῶμα, ἰ-
δίως δὲ εἰς τὰ ὀστά τῶν ζῶων. Οἱ γεωπόνοι ἐ-
κόφρευον, μὴ ἀνευρίσκοντες τὴν φωσφορικὴν τί-
τανον εἰς τὰς κληρονομηθείσας ἀπὸ τῶν αἰώνων
περὶ κοπρίσεως τῶν ἀγρῶν συνταγὰς. Ἰσως δὲ
καὶ ὁ Λίβιχ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς δὲν διεκοίνοσε τὴν
συμβουλήν ὀρθῶς, παρασυρθεὶς εἰς ὑπερβολὰς
ὑπὸ τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀγῶνος. Πειπεισμένος
περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς δι' ὀρυκτῶν οὐσιῶν κο-
πρίσεως ἀπέδωσε μικροτάτην μόνον ἀξίαν εἰς
τὴν ἐξ ἀζωτούχων οὐσιῶν κόπρον· τὰ δὲ ὀστά,
ἅτινα συνίστα πρὸς ἀμέσων χρῆσιν καὶ ἄνευ
προηγουμένης ἐτοιμασίας δὲν ἐπετύγχανον τοῦ
σκοποῦ, διότι ἀνθίσταντο εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ ἐ-
δάφους ἀποσύμβασιν, καὶ ἐπομένως ἔμενον ὅπως
ἄχρηστα εἰς τὰ φυτὰ. Μετὰ ταῦτα ὅμως ὁ Λί-
βιχ διορθώσας τὸ σφάλμα του ἐδίδαξε τὴν διά-
λυσιν τῶν ὀστῶν διὰ θεϊκοῦ ὀξέος. Οὕτω δὲ πα-
ρήγαγε νέον εἶδος βιομηχανίας ὀφελιμώτατον
εἰς τὴν γεωπονίαν, τὴν ἐν ἐργοστασίοις κατα-
σκευὴν τῶν φωσφορικῶν ἀλάτων πρὸς λίπανσιν
τῶν ἀγρῶν.

Ἐν τούτοις, καίπερ ὑπαρχουσῶν μεγάλων ἀν-
τιστάσεων, αἱ θεωρίαι αὐτοῦ εἰσῆγοντο μικρὸν
κατὰ μικρὸν εἰς τὴν γεωπονίαν. Καὶ αὐτὸς ὁ

ύψηλων ζήτημάτων συνδιαλέγονται και μόνον ό-
σakis ή χρεια τó καλέρη.

Και τὰ θέλητρα πρὸς τούτοις τῆς μορφῆς,
οἷον ἡ ἁρμονία, ἡ εὐκαμψία, ἡ ἀδρότης τοῦ σώ-
ματος, και ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ κοινῶς καλούμε-
νον κάλλος, συντελοῦσι βεβαίως εἰς τὸ ἀξιέρ-
στον τῆς γυναικὸς, δὲν εἶνε ὅμως και οὐσιώδες
προσόν, οὐδὲ πρέπει ἡ γυνὴ νὰ ἐπιζητῇ διὰ τοῦ
κάλλους τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων. Τὸ κάλλος δὲν
εἶνε ἐπικτητὸν ἀγαθὸν και ἐπομένως δὲν δυνά-
μεθα ν' ἀπαιτήσωμεν παρὰ τῆς γυναικὸς φυσικὰ
προτερήματα και χάριτας' οὐχ ἦττον ὅμως ἡ
γυνὴ φαίνεται πάντοτε ὠραία εἰς τὸν σύζυγόν
τῆς ὅταν ἔχη ἰλαρὸν τὸ βλέμμα, γλυκεῖαν τὴν
φωνήν, κόσμια και καθάρια τὸ σῶμα και τὸν ἰ-
ματισμὸν, φιλοκαλίαν και εὐπρέπειαν περὶ τὸν
καλλωπισμὸν και σεμνοπρέπειαν εἰς τοὺς λόγους
και τὴν ἄλλην αὐτῆς συμπεριφορὰν.

Αἱ πράξεις τῆς γυναικὸς πρέπει νὰ ἦνε πάν-
τοτε εὐσχημοι και νὰ προτίθενται τὴν εὐαρέ-
στησιν τοῦ συζύγου, τὸν παραδειγματισμὸν τῶν
τέκνων και τῶν ὑπηρετῶν, και τὴν οἰκιακὴν οἰ-
κονομίαν' νὰ γίνωνται δὲ πᾶσαι ἐν ἁρμοδίῳ
χρόνῳ και οὔτε μετὰ σπουδῆς μεγάλης, οὔτε
μετὰ νωθρότητος, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς και ἐ-
πιμελείας, χαριέντως και ἀφελῶς.

Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ἀρθρῖδιον, τὸ ὁ-
ποῖον εὐμενῶς ἐχορήγησεν ἡμῖν ξένος τις λόγιος παρ' ἡ-
μῖν διατρέπων, περὶ τῶν ἐργασιῶν διαφόρων φιλολόγων και
τοπογράφων ἐπιστημόνων Γερμανῶν πρὸς σχεδιογράφειαν
τοπογραφικοῦ σχεδίου τῶν Ἀθηνῶν, ἵνα χρησιμεύῃ εἰς φι-
λολογικὰς μελέτας. Ἐκ τοῦ ἀρθρῖδίου τούτου θέλει μάθει ὁ
ἀναγνώστης ὅποια προβλήματα και ὅποια συνδρομὴ καταβάλ-
λεται πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου τούτου, ἐκτελουμένου
ἤδη παρ' ἡμῖν ἐν πάσῃ ἡμερίᾳ και ἀθροῦτως, ὡς ἀρμόζει
εἰς τὰς ἀλλεῖς, σπουδαίας και εὐκρινεῖς ἐπιστημονικὰς
μελέτας.

Τοιαύτη ἐργασία, ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ ἐδάφους τῆς Ἀττικῆς
γινόμενη, ἐργασία, ἣς προηγήθησαν μυρία ἄλλα, τιμᾶ
τοὺς ἐργάτας και τὴν πατριδα αὐτῶν, ὑπόκειται δὲ και ἀ-
ξιωματικὸν παράδειγμα σὺν ἄλλοις πολλοῖς προγενεστέροις
εἰς τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἑλλάδος, διδάσκουσα, ὅτι οφείλου-
σι γενναιοτέραν μὲν συνδρομὴν εἰς τὴν ἐπι παντὸς κλάδου
ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ τύπου, πλειοτέρων δὲ και
καθολικωτέρων μέριμναν περὶ αὐτῆς, ἀξίαν τῆς ἱστορίας
τῆς Ἑλλάδος και τοῦ εὐγενοῦς γοήτρου, ὅπερ ἱμῶν εἶνε τὸ
ὄνομα τούτου και ἀξίαν τῆς θέσεως, ἣν κατέχει μετὰ
πάντων τῶν ἄλλων ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἑθνῶν. Σ. τ. Δ.

Περὶ τοῦ νέου τοπογραφικοῦ σχεδίου τῆς
ΑΤΤΙΚΗΣ

Ἐπάρχουσι σπουδαῖοι κλάδοι τῆς ἀρχαιολο-
γικῆς ἐπιστήμης, οἱ ὅποιοι ὑπὸ τοῦ φιλόλογου
μόνον και ἀρχαιολόγου δὲν δύνανται ἀρκούντως
νὰ καλλιεργηθῶσιν' οἷον, κυρίως, ὁ κλάδος τῆς
ἀρχαίας τοπογραφίας, ὅστις ἀπαιτεῖ ἐξησκημένον
ὄφθαλμὸν ὡς πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ ἐδάφους, και
χεῖρα ἐπιτηδεύουσαν πρὸς παράστασιν αὐτοῦ. Αὐ-
ταί εἰσιν ἐπιτηδεύουσαι, οἷαι κυρίως εἰς τὰ γε-
νικὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατῶν ἐπιτελεῖα ἀνα-
πτύσσονται. Εὐτυχῶς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ γερμα-

νικοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου εὐρίσκεται ἀνὴρ μεγά-
λην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν κερτημένος, ἀνὴρ, ὅ-
στις ὁ ἴδιος σπουδάζων συντέλεσεν εἰς τὴν
προαγωγὴν και ἐξακριβώσιν τῆς κλασσικῆς το-
πογραφίας. Διὰ τοῦτο ὁ καθηγητῆς Ἑρνέστος
Κούρτιος πλήρης πεποικίσεως ἀπετάθη κατὰ τὸ
ἔτος 1862 πρὸς τὸν κόμητα Μόλτκε, και ἔλα-
βε δι' αὐτοῦ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ στρατηγοῦ
φόν Στράντζ, μεθ' οὗ ἐπροσπάθει νὰ ἐξακριβώ-
σῃ τὸ ὄχυρωτικὸν σύστημα τῶν ἀρχαίων Ἀθη-
νῶν, καθὼς παριστάνεται νῦν εἰς τοὺς «ἐπτά
πίνακες τῆς τοπογραφίας τῶν Ἀθηνῶν». Αὕτη
ἡ σχέσις μετὰ τοῦ γερμανικοῦ γενικοῦ ἐπιτε-
λείου και τῆς ἐπιστήμης τῆς κλασσικῆς φιλολο-
γίας ἐγένειεν ἔκτοτε ὁσημέραι στενωτέρα και
ἀποτελεσματικώτερα. Οὕτω κατὰ τὸ ἔτος 1872
μετέβη ὁ συναγματάρχης Ῥέγκελ μετὰ τοῦ
καθηγητοῦ Κουρτίου εἰς τὴν Μικράν Ἀσίαν, ἵνα
ἐξακριβώσῃ τὴν τοπογραφίαν τῆς Ἐφέσου,
τῶν Σάρδεων και τῆς ἀρχαίας Σμύρνης. Κατὰ
τὸ ἔτος 1874, ταυτόχροτως τῇ ἰδρούσει τῆς
Γερμανικῆς Σχολῆς ἐν Ἀθήναις, συνελήθη και
τὸ σχέδιον τοῦ νὰ γείνη νέος τριγωνισμὸς τῶν
Ἀθηνῶν και τῶν περιχώρων, ἵνα τέλος πάντων
ὑπάρξῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβῆς και ἐντελὴς
παράστασις τοῦ πλέον ἀξιωματικῆς τύπου
ἄπαντος τοῦ γνωστοῦ κόσμου, ἥτις νὰ χρησι-
μεύῃ ὡς ἀπαραίτητος βάσις ἀπασῶν τῶν ἐρευ-
νῶν περὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν. Ὁ κόμης Μόλτ-
κε ἠσπάσθη ἐκ νέου τὰ ὑπὸ τοῦ Κ. Κουρτίου
ὑποβληθέντα εἰς αὐτὸν σχέδια, ἣ δὲ γενικὴ διοί-
κησις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἐχορήγησε τὰ
ἀναγκαῖα χρήματα, και ὁ ἐπιθεωρητῆς ἀπασῶν
τῶν τηλεγραφικῶν ἐργασιῶν ἐν τῷ μεγάλῳ ἐπι-
τελείῳ Κ. Κάουπερτ ἔλαθεν ἄδειαν ἀπουσίας,
ἵνα ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν ἐν Ἀθήναις. Κατὰ τὸ
θέρους τοῦ 1875 ἀπεπεράτωθη αὕτη κατὰ τὰ
κυριώτερα μέρη τῆς τῆ βοήθειά τοῦ Κ. Ῥαγκα-
βῆ, ὅστε ἠδύναντο οἱ πίνακες νὰ ἰχνογραφηθῶσι
και χαρραχθῶσιν ἐν Γερμανίᾳ. Ἴνα δὲ δοθῇ εἰς
τὸν χάρτην τῶν Ἀθηνῶν ἡ ἀναγκαῖα ἀναπλή-
ρωσις, ἦλθεν ἐνταῦθα κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ
παρελθόντος ἔτους ὁ κ. Γεώργιος φόν Ἀλτεν,
ὑπολογιστὸς ἐν τῷ μεγάλῳ ἐπιτελείῳ, ἵνα κάμῃ
τὸ σχέδιον τῶν περὶ τοὺς λιμένους μερῶν. Πρό-
τινων δ' ἑβδομάδων ἦλθε και πάλιν ἐνταῦθα ὁ
κ. Κάουπερτ, ἵνα συνεργασθῇ μετὰ τοῦ κ. Κουρ-
τίου πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν χαρτῶν. Ἐπὶ τοῦ
ἀρχιτεκτονικοῦ μέρους τῶν ἐργασιῶν μοχθεῖ ὁ
ἀρχιτέκτων κ. Πέλτζ, εἰς ὃν ἐχορήγησε τὰ πρὸς
τὸν σκοπὸν τούτον μέσα ὁ ἐπὶ τοῦ Ἐμπορίου ὑ-
πουργὸς τῆς Πρωσίας. Τέλος ἐφθασε και ἐκ τοῦ
γεωδαισικοῦ ἐν Βερολίνῳ γραφείου ὁ μαθηματι-
κὸς διδάκτωρ κ. φόν Βίντερπερκ, ἵνα ὑπὸ τὴν
ὁδηγίαν τοῦ κ. Κάουπερτ ἐπεκτείνῃ τὸν τριγω-
νισμὸν και ἐπὶ τῶν περιχώρων τῶν Ἀθηνῶν
πρὸς τὸν Ὑμηττὸν και τὸν Πάρνηθα. Οὕτω συ-

νεργούσιν αἱ πλέον διάφοροι τέχναι και ἐπιστῆ-
μαι εἰς ἀγνοῦ ἔρωτος, ἵνα ἀποτελέσωσιν ἔργον,
ὅπερ θὰ ἦτο ἀδύνατον εἰς ἐν ἄτομον, τὰ δὲ μέσα
χρησιμοποιῶνται ἐν μέρει μὲν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογι-
κῆς Σχολῆς τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, ἐν μέρει
δὲ ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς Πρωσιακῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν, ἐν μέρει τέλος ὑπὸ τοῦ Πρωσ-
σικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ὅπερ πρὸς ἐξα-
κολούθησιν τοῦ τριγωνισμοῦ τῆς Ἀττικῆς ἐχο-
ρήγησεν 28,000 δρχμῶν διὰ τὰ προσαχθῆ ἔτη.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΚΑΛΕΝΔΑΡΙΟΝ

Μάρτιος.

Ἀρχομένου τοῦ μηνὸς τούτου καθορᾶται ἐν
μεσονυχτίοις ὧραις ὁ παρὰ πᾶσι γνωστὸς ἀστε-
ρισμὸς τῆς μεγάλης Ἀρκτοῦ πρὸς τὸ βόρειον
μέρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Ἡ μεγάλη Ἀρκτος,
ἀποτελουμένη ἐξ ἑπτὰ λίαν εὐδιακριτῶν ἀστέ-
ρων και οὐσα ὡς ἡ ἀφρητῖς ἐξ ἧς ὀρμαμέθῃ
πρὸς εὔρεσιν και τῶν λοιπῶν ἀστέρων, δύναται
νὰ θεωρηθῇ ὡς συγκειμένη ἐκ δύο μερῶν: τοῦ
σώματος, ἔχοντος περίπου ὄψιν τετραγώνου,
και τῆς οὐρᾶς αὐτῆς, ἥτις διὰ τῶν τριῶν ἀστέ-
ρων της φαίνεται ὡς παρέκτασις πλευρᾶς τινος
τοῦ τετραγώνου. Ὁ μέσος ἐν τῇ οὐρᾷ τῆς με-
γάλης Ἀρκτοῦ ἀστὴρ φέρων τὸ ἀραβικὸν ὄνομα
Μιζάρ (Mizar) εἶνε ἀξιολογώτατος' ἐγγύτατα
αὐτοῦ δηλονότι ὑπάρχει μικρὸς τις ἀστερίσκος
Ἀλκάρ καλούμενος και ὑπὸ τῶν Περσῶν Σαΐ-
δάκ (Saïdak) τουτέστι δοκιμαστής, διότι δι' αὐ-
τοῦ δύναται τις νὰ ἐνοήσῃ ἂν ἀμιλλᾷται πρὸς
τὸν Λυγέα κατὰ τὴν ὀξυδέρκειαν, ἣ ἀν, μὴ δια-
κρίνων αὐτὸν, ἔχη ἀμβλυτέρην τὴν ὄρασιν. Ἀλλὰ
και αὐτὸς οὗτος ὁ Μιζάρ ὅστις διὰ ψιλῶν ὀφθαλ-
μῶν φαίνεται ἀπλοῦς, δι' ἰσχυρῶν τηλεσκοπίων
ἀπεκαλύφθη συνιστάμενος ἐκ δύο ἀστέρων λίαν
ἐγγύς ἀλλήλων κειμένων και τοῦ ἐνὸς περὶ τὸν
ἕτερον ὡς περὶ κέντρον βαρύτητος περιστρεφομέ-
νου. Εἰσὶ δὲ και ἄλλοι τοιοῦτοι ἀστέρες διπλοῖ

ἢ δυαδικοὶ ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων καλούμενοι οἱ-
τινες διὰ ψιλῶν ὀφθαλμῶν φαίνονται ὡς ἀπλᾶι
στιγμαὶ στίλβουσαι ἐπὶ τοῦ στερωμάτος.

Ἐὰν νῦν στρέψωμεν βορειότερον και πρὸς τὰ
δεξιὰ τὰ βλέμματα ἡμῶν, θέλωμεν εὐχερῶς ἀ-
νεῦρῃ τὴν λεγομένην μικρὰν Ἀρκτον ἔχουσαν τὸ
αὐτὸ μὲν ἀλλὰ μικρότερον σχῆμα ἐν ἀντιθέτῳ
δὲ φορᾷ. Τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς ταύτης κατέχει ὁ
ἀξιοσημείωτος Πολικός ἀστὴρ, ὅστις εἶστιν οἶονεὶ
ὁ στρόφιγξ τοῦ νοητοῦ ἄξονος περὶ ὃν ἡ Γῆ
τελεῖ τὴν ἡμερησίαν σῦτῆς περιφορὰν. Ἐπειδὴ
δὲ ὁ Πολικός ἀστὴρ τυγχάνει ἰστάμενος σχεδὸν
ἐπὶ τῆς παρεκτάσεως τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς, φαί-
νεται ἡμῖν ἀκίνητος' ἀλλ' ἐὰν τις μετὰ προσο-
χῆς ἐρ' ἰκνὸν χρόνον παρατηρήσῃ διὰ τοῦ τη-
λεσκοπίου, θέλει ἀνακαλύψῃ ὅτι και οὗτος περι-
γράφει μικρὸν τινὰ κύκλον περὶ τὸν πλησίον αὐ-
τοῦ ὄντα οὐράνιον πόλον. Ἡ δὲ περιστροφή τῶν
ἀστέρων περὶ τὸν Πολικὸν ἀστέρα εἶνε οὐχὶ
πραγματικὴ ἀλλὰ φαινομένη ἐνεκα τῆς περι-
στροφικῆς κινήσεως τῆς Γῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀ-
νατολάς περὶ τὸν ἄξονά της, ὅστις ὡς ἐρρήθη
κεῖται ἀντικρὺ τοῦ Πολικοῦ ἀστέρος.

Πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος τῆς οὐρᾶς
τῆς μεγάλης Ἀρκτοῦ στρεφόμενοι νῦν βλέπομεν
τρεις ἀστέρας ἀνήκοντας εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ
Βωώτου, ὃν ὁ μέγιστος εἶνε μεσημβρινώτερον κεί-
μενος εἶνε ὁ Ἀρκτοῦρος, παρέχων λίαν ζωηρὰν
λάμψιν ἐρυθροῦ χρώματος. Πρὸς τὸ ἀντίθετον δὲ
μέρος τούτου τοῦ ἀστερισμοῦ, ἦτοι λίαν νοτιοα-
νατολικῶς, εὐρίσκομεν τὸν και ἄλλοτε μνημο-
νευθέντα κυριώτατον ἀστέρα τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ
μεγάλου Λέοντος Βασιλίσκον.

Περὶ τῶν ἀστέρων τούτων τῶν και κατὰ τοὺς
λοιποὺς μηνάς διακρινόμενον ἐποισάμεθα λό-
γον ἐνταῦθα ὡς μὴ ἐπιπροσθεῖντος κατὰ τούτον
τὸν χρόνον τοῦ σεληναίου φωτὸς πρὸς ἐπισκότι-
σιν αὐτῶν και διὰ τοῦτο ὄντων νῦν εὐδιακριτω-
τέρων. Π. Κ.

Ο ΓΕΡΩΝ ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ

Ἐνας γέρων στρατιώτης μετὰ τοῦ ζήτουλα τὸν δίσκο,
ἔς τὸ βράδι ἀκουμβισμένος και μετὰ τὸ σακκὶ ἔς τὸν ὦμον,
ἔλεγε ἔς ἕνα παιδάκι, ποῦ τοῦ εἰδεινε τὸν δρόμον:
«Μὴ, παιδάκι μου, μὴν τρέχῃς και πολὺ ὀπίσω μνήσκω!»
«Εἶς' ἐσὺ εὐτυχιμένο... τὰ ματάκια σου τὰ ἔχεις,
ἀγερά ἔχεις ποδάρκια κ' ἔλαφρὸ σὸν λάφι τρέχεις...
«Ἐγὼ ἔχασα τὸ φῶς μου ἔς τοῦ Μεσολογίου τὴν πόλι,
«και τὸ ἕνα μου ποδάρι μετὰ τὸ ἄρπαξε τὸ βόλι...
«Ποῦ νὰ εἶμασθε, παιδί μου; Εἶναι νύκτα; εἶναι ἡμέρα;»
— «Νύκτα εἶναι... Ἦς τὸ Ἀνάπλι ἐζυγώσαμε, πατέρα.»
— «Ἦς τὸ Ἀνάπλι;» — «Κλάσεις, γέρο;» — «Τὰ παλῆά μου ἐνθυμοῦμαι...
«τ' ἦμουν πρῶτα, τ' εἶμαι τώρα στέκομαι και συλλογοῦμαι.
«Ἦς τὸ Ἀνάπλι!!! ἐγὼ πρῶτος και μετὰ τὸ σπαθὶ ἔς τὸ στόμα
«πῆδησα ἔς τὸ Παλκαμῆδι»

«ἀπὸ ἓνα ἔς ἄλλον βράχον πρῶτα βίπτουμον σὰν φίδι,
 «καὶ σηκόνω μόλις τώρα τὸ βαρύνετρό μου σῶμα.
 «Ἐτυσλόθηκα. . . δὲν βλέπω τῆς Ἑλλάδος τὰ βουνά,
 «κι' ὁ ἐλεύθερός της ἥλιος ἔς τὰ ματάκια μου δὲν λάμπει
 «δενδροσκέπασται, ὠραῖοι κ' αἵματοβρεμένοι κάμποι,
 «εἰς σὰς τώρα κόσμος ἄλλος ζῶ ἡσυχῇ περῶ.
 «Ἐγὼ μόνος εἰς τοὺς δρόμους τρέχω καὶ ψωμοζήτῶ,
 «ἔς τὰ ἐρημοκλήσια μέσα καὶ ἔς τοὺς τάφους ζενυκτῶ.
 «Παντοῦ εἶμ' ἀποξέμμενος
 «ξένος εἶμαι ἔς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔς τὸ σπῆτί μ' εἶμαι ξένος.
 «Ὅλος ἄλλαξεν ὁ κόσμος, καὶ αὐτῆς μας τῆς ἡμέρας
 «τὰ παιδιὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν γνωρίζουν τοὺς πατέρας
 «τὰς θυσίας, τοὺς ἀγῶνας ἔξεχασαν τῶν παλαιῶν,
 «καὶ τὸν πλοῦτον ἔχουν ὅλοι διὰ μόνον τους θεόν.
 «Προσπαθῶ τουκάκου ναῦρω ἓνα φίλο τοῦ παλαιοῦ μας
 «τοῦ ἡρωϊκοῦ καιροῦ μας
 «ἄλλοι ἴβησαν καὶ ἄλλοι ζοῦν ἀπ' ὄλους ξεχασμένοι,
 «ὅπου κ' ἂν σταθῶ μὲ σπρώχνουν, μὲ περιγελοῦν οἱ ξένοι.
 «Ξένοι, μὴν περιγελάτε τὰ χυμένα μου τὰ μάτια,
 «τὸ σπασμένο μου ποδάρι!
 «τοῦ μεγάλου Μπότσαρη μας ἤμουν πρῶτο παλληκάρι.
 «Ἡ παλιὰ μου φουστανέλλα, ὅπου βλέπετε κομματίτια,
 «χάρισμα τοῦ Καραϊσκού, ἀπὸ δόξα μὲ σκεπάζει
 «τὸ σπαθὶ αὐτὸ ποῦ φέρω ἔς τὸ πλευρό μου κρεμαστό,
 «ἂν δὲν ἦναι μὲ χρυσάφια, μὲ κοράλια σκεπαστό,
 «εἶν' ἐνθύμησις φίλιας τοῦ Ἐμμανουὴλ Τομπάζη.»
 «Ἦρωες ἐξακουσμένοι!
 «καὶ ἂν ἦσθε ἴβησθε, ἴβησθε,
 «ἔς τὴν ἐνθύμησιν τοῦ κόσμου, ἔς τὴν ἐνθύμησίν μας ζῆτε!
 «ἴβησαν, κ' ἂν ζοῦν ἀκόμα, ὅσοι ἄτιμοι πολῖται
 «εἰς τοὺς τάφους σας πατοῦν
 «νὰ κληρονομήσουν ὅλας τὰς θυσίας σας ζητοῦν,
 «καὶ ἀφίουν τῆς πατρίδος τοὺς πατέρας, τοὺς προμάχους,
 «νὰ ψωμοζητοῦν ἔς τὰς πόλεις καὶ νὰ ζενυκτοῦν ἔς τοὺς βράχους!»

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ἡ κοινωνία πλάττει τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἰδίαν τῆς ὁμοίωσιν καὶ εἰκόνα, καταδιώκουσα αὐτὸν διὰ τῆς ἀσπλάγγου εἰρωνείας τῆς, ἥτις πᾶν αἰσθημα μαρναίνει καὶ σβύνει πᾶσαν ἡμῶν πίστιν. Τὸ ψυχρὸν αὐτῆς βλέμμα διώκει τὸν ἐνθουσιασμόν, ἐκμυζᾷ καὶ ἐκρίζονει ἓνα πρὸς ἓνα τοὺς εὐγενεστέρους τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας πόθους. Ἀφοῦ δὲ οὕτω γυμνώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἢ κοινωνία, καὶ ἴδῃ αὐτὸν ἀπογοητευθέντα, πεπηγότα, ἄνευ καρδίας, ἄνευ παθῶν, ἄνευ πίστεως καὶ ἄνευ ἀρετῆς, τότε τὸν παραδέχεται μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς καὶ λέγει αὐτῷ μεθ' ὑπερηφανείας Ἐργότασ ὡς τις ἐξ ἡμῶν. (Κ^a de Girardin).

* Ὁ λόγος δι' οὗ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπαρέσκουσιν εἰς τοὺς ἄλλους εἶναι ὅτι ἀρέσκουσιν ὑπὲρ τὸ μέτρον εἰς ἑαυτούς. (D'Aguesseau).

* Ἡ ἀμάθεια τῶν πολλῶν εἶναι τὸ θεμέ-

1. Ἀλεξάνδρος Σοῦτσας.

λιον ἐφ' οὗ κτίζει τὰ ἀνάκτορά του ὁ δεσποτισμός.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περιγραφή ἐπισήμου Κινεζικοῦ γεύματος.

Κατὰ πρῶτον παρατίθεται εἰς τὴν τράπεζαν εἰδός τι πύργου τετραγώνου κατασκευασμένου ἐκ τεμαχίων χηνῶν καὶ ἰχθύος· συνάμα δὲ μεγάλη παροψὶς περιέχουσα κοψίδια μικρὰ ἐντοσθίων καὶ ὡς ἐψημένα σφιγκτά, βελύχρα καὶ ἐντὸς ἀσβέστου διατηρούμενα. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται σῖτος καὶ κριθή, ὄξειδάτα, ὀστρακοδέματα ἄγνωστα ἐν Εὐρώπῃ, κορίδες τεράστιαι καὶ ὀπώραι ζαχαρόπηκτοι, ἄπερ ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὰ σαλατικά τῆς τῶν Εὐρωπαϊῶν τραπέζης. Τρώγουσι δὲ ταῦτα πάντα διὰ ῥαβδίων ἐξ ἐλεφάντινου ὁστοῦ ἄπερ οἱ συνδακτυμόνες αὐτοὶ μεθ' ἑαυτῶν φέρουσιν.

Ἐπειτα εἰς ἕκαστον τῶν προσκεκλημένων δίδεται πλατέλλον καὶ κοχλιάριον ἐκ πορσελά-

νι. Χειρόμακρον δ' ἐλαφρῶς διαβεβεργμένον ἐν ὕδατι θερμῷ εὐρίσκεται εἰς πᾶσαν θέσιν.

Τὸ πρῶτον φαγητὸν ἐν τοῖς ἐπισήμοις γεύμασιν εἶνε πάντοτε ζωμὸς ἐκ φωλεῶν πτηνῶν. Ἀλλὰ δὲν βλέπει τις, ὡς ἠδύνατο ἴσως νὰ φαντασθῇ, φωλεὰς ἐπιπλοῦσας ἐντὸς τῆς παροψίδος. Ἰδοὺ εἰς τί συνίσταται τὸ φαγητὸν τοῦτο. Ὀσεία τις πυκνὴ καὶ πηκτώδης καλύπτει τὸν ζωμὸν ὅστις ἐπίσης ἐπιπλέει ἐπὶ ὕγρου τινος λευκοῦ καὶ κρέατος ὀρνίθων.

Εἰς τὸ δεύτερον τοῦ γεύματος μέρος παρατίθεται καρύκευμα θαλασσίων κοχλιῶν. Τοὺς κοχλίας διαδέχεται συνήθως καρύκευμα ἐξ ἰχθύων. Μετὰ τοῦτο φέρουσιν ἕτερον καρύκευμα ἐκ πτερυγίων καρχαρίου καὶ τεμαχίων χοιρείου κρέατος, καὶ κατόπιν εἰδός τι σαλάτας συγχειμένης ἐκ σφαιριδίων σαρκὸς καρκίνου, ἀξιολόγου τὴν τε ὄψιν καὶ τὴν γεῦσιν. Ἐπειτα ἔρχεται κομπόστα δαμασκήνων καὶ παντοίων καρπῶν, μετὰ δὲ ταύτην ἀμάνιται, ὄσπρια καὶ γλώσσαι νησῶν, αἵτινες εἶνε ἐν Κίνα τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς μαγειρικῆς τέχνης.

Μετὰ τὰς γλώσσας τῶν νησῶν ἔρχονται τένοντες ἐλάφου, βασιλικὸν φαγητὸν, ὅπερ ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς ὡς δῶρον ἀποστέλλει εἰς τοὺς εὐνοουμένους ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐπὶ τέλους φέρουσι βραστήν ὄρυζαν, κομπόστας ἐκ διαφόρων καρπῶν καὶ ἀκάνθης σπόρους ζαχαροπήκτους ἐντὸς οἰνοπνεύματος.

Τὸ τέτον τελειώνει τὸ γεῦμα.

Οὐδέποτε παρατίθενται καρποὶ ἄψητοι εἰς Κινεζικὸν γεῦμα. Παροιμία δὲ τις τοῦ τόπου λέγει, ὅτι «ὁ καρπὸς εἰς τὸν στόμαχον εἶνε πτερόν τὸ πρῶτ, μέταξά τὴν μεσημβρίαν, καὶ μύλυθος τὸ ἑσπέρας.»

Ταχυδρομεῖα τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ δικαίωμα τοῦ συνιστᾶν καὶ διατηρεῖν ταχυδρομικὰ Γραφεῖα καὶ συγκοινωνίας ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Εἰς τὰ πληροῦματα καὶ τοὺς ἐπιβάτας τῶν ταχυδρομικῶν ἀτμοπλοίων ἢ τῶν ἱστιοφόρων πλοίων κλπ. ἀπαγορεύεται ἡ μετακόμισις καὶ διανομὴ γραμμάτων. Οἱ παραβάται τῆς διατάξεως ταύτης ὑπόκεινται εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπομένας ποινάς.

Τῆ 24 Σεπτεμβρίου τοῦ 1828 ἐξεδόθη ἐν Πάρω ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Καποδιστρίου ψήφισμα περὶ συστάσεως ταχυδρομείων. Τὸ ψήφισμα τοῦτο ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν κατὰ Μάιον τοῦ 1829, διορισθέντος γενικοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ἀλεξίου Λουκοπούλου. Ἡ πρώτη τῆς Ἑλλάδος ταχυδρομικὴ σύμβασις ἐγένετο τῆ 23 Φεβρουαρίου 1834 μετὰ τῆς Αὐστρίας (δι' ἱστιοφόρων πλοίων). Ταχυδρομικὰ γραφεῖα ὑπάρχουσιν 139, ἧτοι: 48 ἐν Πελοποννήσῳ, 45 ἐν τῇ

Στερεῇ Ἑλλάδι, 38 ἐν ταῖς νήσοις καὶ 8 ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ (Ἀλεξάνδρεια, Ἄρτζα, Βόλω, Θεσσαλονίκη, Ἰωαννίνοις, Κωνσταντινουπόλει, Λαρίσση, Σμύρνη). Ἡ κατὰ ξηρὰν μεταξὺ τῶν ταχυδρομικῶν Γραφείων συγκοινωνία ἐκτελεῖται δι' ἀμαξῶν 7, ἐρίππων καὶ πεζῶν ταχυδρόμων 194 καὶ 14 φορτηγῶν ἵππων. Ἡ δὲ μεταξὺ τῶν ταχυδρομικῶν Γραφείων καὶ τῶν πρωτευουσῶν τῶν δήμων ἐν οἷς δὲν ὑπάρχουσι συστημένα ταχυδρομικὰ Γραφεῖα, ἐκτελεῖται διὰ 223 δημοτικῶν ταχυδρόμων δημοτικῆ δαπάνης.

Ἡ κατὰ θάλασσαν συγκοινωνία ἐκτελεῖται διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοίας καὶ διὰ ταχυπλοίων πλοιαρίων ὑπηρετούντων μεταξὺ Ρίου καὶ Ἀντιρρίου, Κρανιδίου καὶ Σπετσῶν, Ἐρμιόνης καὶ Ἰθῶρας, Ἄγ. Ἄννης, Σκιαθίου καὶ Σκοπέλου, Κύμης καὶ Σκύρου, Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου, Αἰγιαλοῦ (Κεφαλληνίας) καὶ Ἀετοῦ (Ἰθάκης), προσέτι δ' ἐκτάκτως μεταξὺ λιμένων τινῶν τῆς Στερεῆς καὶ τῶν Νήσων, καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων διὰ τυχουσῶν εὐκαιριῶν.

Ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ταχυδρομικὴ συγκοινωνία διατηρεῖται, δυνάμει ταχυδρομικῶν καὶ ἀτμοπλοικῶν Συμβάσεων, διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῶν Γαλλικῶν θαλασσίων διαπορθμεύσεων, τοῦ Αὐστρου Οὐγγρικοῦ Λόυδ, τῆς Τρινακρίας, τοῦ Φραισινὲ καὶ τοῦ Κεδιβιέ. Ἐκτάκτως δὲ δι' ἀτμοπλοίων ἄλλων Ἐταιριῶν, προσεγγιζόντων δυνάμει ἀτμοπλοικῶν Συμβάσεων, ἄνευ τακτικοῦ δρομολογίου. Τὰ ἔσοδα τῶν ταχυδρομείων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833-1875 ἀνῆλθον εἰς δρ. 13,608,484.45, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 12,436,031.56. (Καθαρὰ ἔσοδα δρ. 1,172,452.89). Τὰ ἔσοδα τοῦ 1833 ἦσαν δρ. 8,832.19, τὰ δὲ ἔξοδα δρ. 9,261.23. Τὰ ἔσοδα τοῦ ἔτους 1875 ἦσαν δρ. 662,450.57, τὰ δὲ ἔξοδα δρ. 464,808.49.

Ἀποτελέσματα τῆς μέθης ἐν Ἀμερικῇ.

Ὁ ἱατρὸς Μέρικων, ἐκ Νέας Ὑόρκης, ἐδημοσίευσεν ἄρτι καταστατικὴν τινὰ τῶν τῆς μέθης ἀποτελεσμάτων ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη, καταλήγει δὲ ἐν αὐτῇ ὡς πρὸς τὰς ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος καταστροφὰς εἰς τοὺς ἐξῆς ἐκφραστικωτάτους ἀριθμούς:

Διὰ τὸ οἰνόπνευμα ἐδαπάνησε μὲν τὸ κράτος 3 δισεκατομμύρια, ἐζημιώθη δὲ ἕτερα 3 δισεκατομμύρια καὶ 500 ἑκατομμύρια. Τὸ οἰνόπνευμα κατέστρεψεν, ἐν πυρκαϊῇ ἢ ἄλλως, ἀντικείμενα ἀξίας πλέον τῶν 500 ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἐγένετο ἀφορμὴ 10,000 αὐτοκτονιῶν, κατέστρεψε 300 χιλιάδας ἀνθρώπων, 200 χιλιάδας γυναῖκας κατέστησε χήρας καὶ κατέλειπεν ἐν ἑκατομμύριον ὄρφανὰ, ἐξ ὧν 400 χιλιάδας εἰς βῆρος τοῦ κράτους. Τέλος, ἐνεκα τοῦ οἰνοπνεύ-

ματος τουλάχιστον 150 χιλιάδες άτομα εισήλθον εις τὰς φυλακὰς ἢ τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Καὶ ταῦτα πάντα, ἐνῶ ὑπάρχουσι τσσαῦται ἐταιρίαι περὶ ἐγκρατείας. Τί θὰ συνέβαινεν ἀρὰ γε ἄνευ αὐτῶν;

Πόθεν ἡ λέξις Πασᾶς.

Ὅσον γνωστοτάτη εἶνε ἐν ἀπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ ἡ προσαγόρευσις πασᾶς, λέγει ὁ Χάμμερ, τόσον ἀγνοεῖται ἡ πρώτη σημασία καὶ τὸ ἔτυμον αὐτῆς. Ἡ λέξις πασᾶ, συγκειμένη ἐκ δύο περσικῶν λέξεων *πά* (ποῦς) *σάχ* (μονάρχης), εἶνε λείψανον ἀρχαιοτάτου περσικοῦ πολιτικοῦ θεσμοῦ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἱστορουμένου. Ὁ Κύρος ἐκάλεε τοὺς ἀναδειχθέντας ὑπ' αὐτοῦ ἄρχοντας πόδας, χεῖρας, ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα αὐτοῦ. Οἱ ἐφορεύοντες τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν ἦσαν αἱ ὀφθαλμοί, αἱ μυστικοὶ ἀγγελιοφόροι, τὰ ὦτα, οἱ εἰσπράκτορες τῶν φόρων, αἱ χεῖρες, οἱ πεζοὶ τε καὶ ἑφιπποὶ πολεμισταί, οἱ πόδες τοῦ βασιλέως, οἱ δὲ δικασταὶ ὡς ὄργανα τοῦ νόμου, αἱ γλώσσαι τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐνὶ λόγῳ αἱ πάντε ἀισθήσεις ἦσαν ἡ φυσικωτάτη καὶ ἀπλουστάτη εἰκὼν τῶν λειτουργιῶν τῆς πολιτείας, αἵτινες κατὰ τὸν νῦν τεχνικὸν ὄρον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καλοῦνται ὑπουργεῖα τῶν ἐσωτερικῶν, τῆς ἀστυνομίας, τῶν οικονομικῶν, τῶν πολεμικῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης. Τὸ ἔχνος τῆς ἀρχαίας ταύτης ἀσιατικῆς εἰκονικῆς παραστάσεως ἐσώθη μέχρι τοῦδε ἐν τῇ προσηγορίᾳ τῶν Πασάδων, αἵτινες ὡς διοικηταί, στρατηγοὶ καὶ βεζύραι εἰσὶν οἱ πόδες τοῦ κυριάρχου.

Ποῖα πράγματα ἐθεωρήθησαν πάντοτε ὡς γελοῖα.

Ἡ δυσπιστία ἀμαθοῦς. Τὸ προστατευτικὸν ἕφος. Ἄνη ἀληθῆ εἰς μαλλίαν ψευδῆ. Εὐφυολογία, ἢς ζητεῖται ἡ ἐπανάληψις. Ἀξιοματικὸς τῆς ἐθνοφυλακῆς περιφέρων τὴν στολὴν του ἐν ἀμάξῃ ἀνοικτῇ. Τέσσαρες γυναικες ἐντὸς θεωρείου. Ἡ πολυτέλεια τῶν ὀφιοπλοῦτων. Ἄνηρ ἐξ ἐπαγγέλματος καλλωπιστής. Ἡ χαρὰ τοῦ κερδίζοντος εἰς τὰ χαρτία. Αἱ πρὸς τὰς πελάτιδας ἐρωτοτροπίαί τῶν ἐμπόρων. Κατάμαυρος μύσταξ γέροντος. Ἡ ἀνάγνωσις τραγωδίας εἰς φίλους. Πολυτελής πένθιμος ἐνδυμασία. Ἡ παρὰ τῶν γονέων ἐξίστορησις τῶν εὐφυολογιῶν διετοῦς παιδίου. Σύζυγος νυστάζων ἐν χορῷ καὶ περιμένων ἀνυπομόνως τὸ τέλος τοῦ *κοι.λ.λιών*. Ἀδάμκντες εἰς δακτύλους, ὧν οἱ ὄνυχες πενθηφοροῦσι.

Ἡ δικαιοσύνη ἐν Σερβίᾳ.

Ἐκ φυλλαδίου δημοσιευθέντος κατὰ τὸ 1876 ἀωνύμως, ὑπὸ τὸν τίτλον «Εὐρωπαῖοι καὶ Ῥῶσοι», ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα: «Τοσαύτη εἶνε ἡ τοῦ δικαίου συνειδήσις ἐν Σερβίᾳ, ὥστε ἐκ τῶν ἐτησίως ἐκδικαζομένων εἰκοσιπεντακκί-

χιλίων δικῶν οὐδεμία εἶνε ὑπὲρ ξένου. Ἄκρι τοσοῦτου δὲ ἐξικνεῖται ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ὥστε ἐν ἐθναρίῳ ἀριθμοῦντι μόλις ἑκατομμύριον ψυχῶν (αἱ λοιπαὶ 275,000 εἶνε φιλήσυχοι Βλάχοι) διαπράττονται κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ δισχίλια κακουργήματα καὶ ἐγκλήματα, ὑπαγόμενα εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας: Φόνοι ἐκ προμελέτης (συνήθως διὰ πελέκσεως) 280, ἐμπρησμοὶ (κυρίως πρὸς ἐκδίκησιν) 650, κλοπαὶ διὰ ῥήξεως καλπ. 1070.

Ἡ νηστεία παρ' Ἰουδαίοις καὶ Ἀρμενίοις.

Τῶν περισσοτέρων Ἰουδαϊκῶν ἑορτῶν προηγούνται νηστεαί, αἱ ὁποῖαι ἐπαναλαμβάνονται καὶ κατὰ διαφόρους ἄλλας ἡμέρας τοῦ ἔτους, πρὸς ἀνάμνησιν ἀπαισιῶν ἱστορικῶν συμβάντων. Αἱ πρὸ τῆς μεγάλης τοῦ Ἐξίλασμου νηστείας τεσσαράκοντα τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ ἔτους εἶνε ὅλαι νηστήσιμοι καὶ πένθιμοι. Ἐκτὸς δὲ τῶν τακτικῶν νηστειῶν, οἱ Ἰουδαῖοι νηστεύουσι καὶ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός των. Ἡ νηστεία δὲ αὐτῶν εἶν' ἐντελής ἀσιτία, καὶ δὲν γίνεται οὔτε πρὸς ὑποπιασμὸν τοῦ σώματος, οὔτε πρὸς ἱκανοποίησιν καὶ ἐξίλωσιν τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἀνάμνησιν καὶ ἐπομένως μεταμέλειαν τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν, ἢ πρὸς ἐνδειξιν θλίψεως διὰ τὰς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν τούτων τιμωρίας τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Ἀρμένιοι νηστεύουσι ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἐννέα ἡμέρας τοῦ ἔτους. Κατὰ τὰς τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας τῆς μεγάλης τεσσαρακοτῆς τρέφονται διὰ ταχχνίου καὶ τουρσῆς, καὶ ἰδίως διὰ βραστῶν ἐρεθίνθων. Ἐν καιρῷ νηστείας οἱ Ἀρμένιοι ἀποφεύγουσι πρὸς τροφήν πᾶν ἔμφυχον οὔτε ἰχθῦς, οὔτε ἔλαιον, οὔτε ὄστρεον, οὔτε ὀστρακόδερμον, οὔτε ὄσπριον ἄλλο παρὰ τοὺς ἐρεθίνθους εἰσάγονται καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα εἰς Ἀρμενικὴν οἰκίαν.

Ὁ στόμαχος τῶν Παρισίων.

Κατ' ἐπίσημον σημείωσιν τοῦ Δημαρχείου τῶν Παρισίων, ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου 1876 ἐδαπανήθησαν περὶ τὰ 75 ἑκατομμύρια φράγκων εἰς διάφορα τρόφιμα, ἦτοι κρέας, ἰχθῦς, βούτυρον, τυρὸν, ὠά, ὀπωρικά καὶ λαχανικά. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα κατηναλώθησαν 185 ἑκατομμύρια ὠῶν!

Εἰς Ἀναγνωστῆς.

Ὁ μέγας Ἀντίγονος πρὸς τὸν εἰπόντα, «Ὅτι πάντα καλὰ καὶ δίκαια τοῖς βασιλεῦσιν», ἀπεκρίθη λέγων· «Ναί, μὰ τὸν Δία, τοῖς τῶν βαρβάρων ἡμῖν δὲ μόνα καλὰ, τὰ καλὰ, καὶ μόνα δίκαια, τὰ δίκαια.»